Első évfolyam. 1875. 36. szám.

Felelős szerkesztő:
HALÁSZ IMRE.

Szerkesztőségi iroda:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Szétküldés körüli panaszok a szerkesztőségnek küldendők be.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI NAPILAP.

Budapest, péntek, február 5.

Kiadótulajdonos:
HALÁSZ IMRE.

Kiadóhivatal:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4.)

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: frt.
helyben és vidékre { Egy évre . . 20 frt | Negyedévre . . 5.—
Félévre . . 10 „ | Egy hóra . . . 1.80

Egy szám ára 6 krajczár o. é.

Hirdetések a kiadóhivatal által árjegyzék szerint számittatnak

A KÖZÉRDEK előfizetési ára:

Egy hóra . . . . 1 frt 80 kr.
Negyedévre . . . 5 „ — „
Félévre . . . . 10 „ — „
Egy évre . . . . 20 „ — „

Gyüjtőknek minden tiz példányra egy tiszteletpéldány jár.

Budapest, február 4.

A hivatalos lap tegnapi száma hozta a magyar állampénztáraknál 1874 utolsó negyedében előfordult nettobevételek és nettokiadások kimutatását, s igy most már előttünk áll az 1874-ki év összes pénztári kezelésének képe. Az ország mai helyzetében e tárgy nagy mértékben megérdemli a közfigyelmet s szükségesnek tartjuk a hivatalos kimutatás száraz számadatait röviden illustrálni.

Lássuk először is az állambevételek pénztári eredményeit. A költségvetési törvény szerint az 1874-ki nettobevétel 145.545,000 frtra volt előirányozva. Befolyt tényleg 134.211,000 frt, vagyis 11.332,000 frttal kevesebb. Ez első tekintetre megdöbbentő, s valóban meg is érdemli, hogy kiválólag méltányoltassék különösen azok által, kik az 1875-ki deficzit fedezésére mindenféle problematikus, vagy csak hosszabb idő mulva reálizálható eszközöket ajánlgatnak.

Ha azonban az 1874-ki nettoeredményt összehasonlitjuk a megelőző év netto-eredményével, mégis találunk némi megnyugtató momentumot s ez abban áll, hogy az 1874-ki eredmény 7.383,000 forinttal nagyobb az 1873-ki eredménynél. E kedvező eredményt leginkább négy jövedelmi ágnak köszönhetjük. Az egyenes adókból befolyt 1873-ban 64.947,000 frt, 1874-ben 66.812,000 forint, — tehát közel két millióval több. Még nagyobb emelkedés mutatkozik a bélyeg- s illetékeknél, melyek 1873-ban 19.894,000 forintot, 1874-ben 21.976,000 forintot jövedelmeztek. Az emelkedés tehát e jövedelmi ágnál meghalad két milliót, a mi kétségkivül az 1873-ki IX. törvényczikk következménye, mely a mult évben már teljes mértékben gyakorolta hatását e jövedelmi ágra. Legnagyobb mértékben járult az 1874-ki kedvezőbb eredményhez a dohányjövedék, — melynek tiszta feleslege 15.520,000 forintot tett s igy majdnem teljes négy millióval multa fölül az előbbi év eredményét. E kedvező eredmény azonban nézetünk szerint alig tulajdonitható kizárólag a fogyasztás ily mérvü emelkedésének, hanem — egyéb okokon kivül — azon körülménynek is köszönhető, hogy 1873-ról tetemes anyagkészletek maradtak 1874-re, melyek ez évben alkalmasint elárusittattak. Végül — nem emlitve a lottónak mintegy 200,000 forintnyi többletét — kiemelendő, hogy az állami bányászat mérlege 1874-ben az előbbi évhez képest több mint egy millióval javult, mert e gazdálkodási ág üzleti hiánya 1873-ban 2.522,000 frtot, 1874-ben azonban csak 1.444,000 forintot tett. A felsorolt kedvezőbb eredmények összesen kerekszámban 9¼ millióval szaporitották volna az 1874-ki netto-bevételeket. — Voltak azonban egyes jövedelmi ágak, melyeknél fájdalom, csökkenés mutatkozott.

Ezek közt első sorban állanak a fogyasztási adók, melyek az 1874-ben folyton tartó üzleti pangás következtében ismét 1.200,000 forinttal csökkentek, 13.460,000 forintról 12 mill. 279 ezer forintra sülyedvén alá. — Csökkent a sójövedék is 10.355,000 forintról 10.027,000 forintra, valamint az államjószágok és erdők tiszta jövedelme is 2.537,000 frtról 2.240,000 forintra.

Az államvasutak 1874-ben csak 34 ezer forintot szolgáltattak be az állampénztárba, mig 1873-ban még daczára az akkor is rosz üzemi viszonyoknak, 752,000 forinttal járultak a kezelési kimutatások szerint az állambevételekhez. E sajátságos körülmény magyarázata abban rejlik, hogy 1874-ben az államvasutak üzleti feleslegeik legnagyobb részét a forgó tőkealap gyarapitása czéljából visszatartották.

A pénzügyminiszterium költségvetésében előirányzott különféle rendes és rendkivüli bevételek azonban emelkedést mutatnak, mert ezek 1873-ban kerek számban 2.340,000 frtot tettek, 1874-ben pedig közel 4 millióra emelkedtek.

Mindezen elősorolt kedvező és kedvezőtlen eredmények összesitett resultatuma, mint már emlitettük, 7.383,000 frtnyi emelkedés az 1873-ki kezelési eredményhez képest.

Ha az 1873-ki és az 1874-ki kezelési eredményt összehasonlitjuk ezen évek netto-előirányzatával, kedvező haladást jelezhetünk a solid államháztartási praxis irányában. 1873-ra elő volt irányozva 148.044,000 frt nettobevétel; befolyt tényleg 126.828,000 frt, vagyis 21.216,000 frttal kevesebb. 1874-re a nettobevételek előirányzata 145.543,000 forintot tett, a tényleges eredmény pedig 134.211,000 frt volt, tehát ez évben már csak 11.332,000 forinttal maradt az előirányzat mögött, a mi részint a némileg ovatosabb előirányzásnak, részint a kezelés javulásának s nagyobb szigorának következménye volt.

Hátra van még, hogy az 1874-ki tényleges eredményeket az 1875-ki előirányzat nettotételeivel is összehasonlitsuk. Előre bocsátjuk, hogy ez utóbbiaknál csakis azon jövedelmi forrásokat veszszük fel a párhuzamba, melyek már 1874-ben is megvoltak, s mellőzzük az ujonan nyitandó bevételi forrásokból várható bevételeket. A régi forrásokból az eredeti pénzügyminiszteri előirányzat 153 millió 794,000 forint nettobevételt várt 1875-re, vagyis 19.583,000 forinttal többbet az 1874-ki tényleges eredménynél. E nevezetes emelkedésben participálnának az egyenes adók kerek számban 6.600,000, a fogyasztási adók 1½ millió frttal. A dohányjövedék javulna mintegy ¾ millióval, a bélyegés illeték majdnem egy millióval, a sójövedék 900,000 forinttal. Roppant emelkedés mutatkoznék az államjószágok és erdőknél, melyeknek tiszta feleslege 2.240,000 forintról 7.300,000 forintra szökkenne fel. A bányászat mérlegének annyira kellene javulni, hogy az 1874-ben még 1.444,000 forintot tevő hiány 13.000 forintra szállana alá. Az államvasutaknak végre, melyek 1874-ben alig szolgáltattak be valamit, 2.474,000 forintot kellene beszolgáltatni.

Ez előirányzatot a pénzügyi bizottság mintegy 4 millió forinttal alább szállitotta. Pontosan nem mutatható ugyan ki a pénzügyi bizottság netto bevételi előirányzata, de hozzávetőleg az mégis 149—150 millió forintra tehető. Tehát még a mérsékeltebb előirányzatot véve is alapul 15—16 millióval kell emelkedni a régi források jövedelmeinek 1874-hez képest, hogy a pénzügyi bizottság előirányzata a valóság által meg ne hazudtoltassék. Azt hiszszük, hogy még a pénzügyi bizottság is eléggé méltányolta az uj adókezelési s a kereseti-adótörvény várható hatását s tévednek azok, kik a jövőt kedvezőbbnek képzelik annál, a mint azt a pénzügyi bizottság számitásaiba felvette.

S ezzel bezárjuk az 1874-ki kezelési eredményekhez irt rövid glossáinkat. A számok tömeges felemlitése kissé száraznak látszhatik, de nézetünk szerint ezeknek ékesszólása hatalmasabb érveket tartalmaz a legügyesebb szónoklatnál. Vajha fontolóra vennék ez igazságot azok is, a kik gyors és reális intézkedések helyett problematikus természetü s a legjobb esetben is csak később gyümölcsöző jövedelmi forrásokra utalják az államháztartást.

A helyzethez.

Az első impressió, melyet Tisza Kálmán tegnapi beszéde fölkeltett — kezd kissé lecsillapodni. Kezdjük komolyabban és nyugodtabban felfogni a helyzetet. A kormány, deákpárti képviselők tanácsára, felkérte a Deákkör elnökét, hogy mára értekezletet hivjon össze, melyben határozottan kifejtette volna álláspontját és ez irányban határozathozatalra kérte volna fel a pártot. Ma azonban mindenki meggyőződött arról, hogy a helyzet még nem nem tisztult annyira, hogy fölötte teljesen nyugodtan és elfogulatlanul lehetne itéletet hozni. Félni lehetett attól, hogy miután az eszmék még kellően nem tisztultak, a vélemények a helyzetet illetőleg még nem szilárdultak meg, elhamarkodva hozatnék valamely határozat. A Deákpártban uralkodó felfogás az, hogy Tisza K. nyilatkozatait a pártnak komolyan meg kell fontolnia; nem szabad elhamarkodva meghiusitania azon közeledést, melyet Tisza legujabb nyilatkozatai jeleznek; de másrészről meg kell a pártnak jól fontolnia azt is, hogy a dolgoknak ezen ujabb fordulata minő befolyással lehet a jövőben, az ország sorsára nézve? A Deákpárt mai értekezlete tehát elhalasztatott.

Egyébaránt kötelességünk constatálni, hogy Széll Kálmán mai beszéde a helyzet tisztázásához nevezetesen hozzájárult. Határozottan és világosan körvonalozta a kormány álláspontját s a feladatot, melynek megoldása reánk vár s e tekintetben fejtegetései megegyeznek azokkal, a miket ismételten a fenforgó kérdésre nézve lapunkban kiemeltünk.

Érdekes az, hogy a balközépi képviselők korán sem fogják fel ugy Tisza K. nyilatkozatait, mint a jobboldaliak. — A szélbaliak világos elvtagadásról, a jobboldaliak közeledésről beszélnek; a balközépiek pedig ugy vannak meggyőződve, hogy Tisza és vele pártja, eddigi álláspontját tartotta meg, és attól nem tért el egy hajszálnyira sem. S ép igy vagyunk a lapokkal is; mig a deákpárti közlönyök egyhangulag constatálják, hogy Tisza K. mostani nyilatkozatai egy jelentőségüek azon nyilatkozattal, melyet annak idején Szlávy kért tőle, hogy t. i. addig, mig a kormánynak tagja lesz, a közjogi vitát nem fogja felidézni, hanem határozottan a fennálló törvények keretében fog mozogni: az „Ellenőr“ azt hirdeti, hogy Tisza nem mondott semmi ujat.

A helyzet tehát — a mint látjuk legkevésbé sines tisztázva. A balközépi képviselők további beszédei a budgetvita folyamán mindenesetre érdekes commentárt fognak ahoz szolgáltatni, hogy mit tartsunk Tisza K. ujabb nyilatkozatairól?

* * *

A képviselők közt ma szájról-szájra járt az „öreg urnak“, Deáknak a coalitiora vonatkozó megjegyzése.

Az öreg ur ugyanis állitólag, midőn Tisza K. tegnapi nyilatkozatairól s a coalitionak ezek folytán előtérbe nyomult eshetőségéről értesült, következőleg nyilatkozott:

Az érmelléki kitünő egy bor; a badacsonyi is igen jó, a tokaji meg felséges. — Külön-külön pompás mindegyik; hanem ha összeöntik ... biz én nem tudom mi lesz belőle! Ha kedvetek van az ilyen mismáshoz, melynek izét előre tudni nem lehet .... ám kóstoljátok meg.

* * *

Tisza Kálmánnak Ostendeből irt levele is számos képviselőnek eszébe jutott.

Abban azt irta akkor Tisza Kálmán, hogy Jeriko falai nem dülnek le többé a trombiták és harsonák zajától. S a ki be akarja venni Jeriko falait, annak okos taktikával kell megkerülnie a bástyákat.

Jeriko falai alatt pedig Tisza Kálmán a Deákpárt álláspontját értette. És sokan aggódnak az iránt, hogy Tisza legujabb nyilatkozatai által vajjon nem épen azon taktikát követi, mely a „bástyák megkerüléséhez“ vezet?

* * *

Senki sincs most az eseményekkel annyira megelégedve mint Somssich Pál. Megnőtt legalább is egy araszszal, s oly önelégültséggel jár-kel, államférfiui hivatottságáról oly annyira meg van győződve mint senki más.

„Ez az én művem! mondja teljes büszkeséggel mindenkinek. Már t. i. az, hogy ismét kezdünk komolyan beszélni min szterkrisisről.

S a hol Tisza K. van, ott láthatod most Somssich Pált. Kiséri mint az árnyék elmaradhatlanul.

Meglásd, azért Somssich még sem lesz miniszter — mondá egy barátunk.

Nem, mert nem vágyik reá — feleltük.

Én meg azt hiszem azért — mondá barátunk — mert nem képzelek kabinetet, melylyel Somssich megférhetne; hacsak ő nem lesz minden, kabinet, miniszterium, korona, országgyülés.

* * *

Oda kell hatnunk, hogy Tisza Kálmán bevonassék a kabinetbe, — mondja egy deákpárti vezéregyéniség, kinek az az ambitiója, hogy minisztereket szokott csinálni.

— De hát az ostendei levél, a trojai faló, stb.? mondja kérdőleg egy másik. Hát ha Tisza megerősödik, s három év mulva elkezdi ujból közjogi oppositióját, miután minket előbb megsemmisitett s a helyzet urává lett?

— Három év! mondja egy harmadik, a ki nem szokott miniszterekt csinálni; — sokkal hamarább „lejáratjátok“ ti Tiszát is. Három év alatt nektek legalább is három miniszterválság kell, ha az eddigi nyomon haladtok tovább.

Bécs február 3. (Ered. levél) Konstantinápolyi megbizható tudósitások szerint attól lehet tartani, hogy a Porta és Montenegro közötti viszály ismét kitör. Konstantinápolyban igen ingerült hangulat uralkodik. Ott lealázva érzik magokat, az irányadó körök csak akaratuk ellenére engedtek, sőt ezt is csak mintegy elméletileg tették, mert tényleg még nem vitetett végbe a hatalmak által közvetitett egyezmény. A szultán nagyon haragszi és szemrehányásokkal halmozza el a nagyvezért.

Ezzel kapcsolatban megemlitjük azon távirati hirt, hogy a Porta Skutariból azon értesülést vette, hogy a podgoriczai ügyben elitélt törökök közül kettő megszökött.

Pászthelyi Kovách János püspökké kineveztetése folytán üresedésbe jött a máramarosi egyesült gör. kath. püspöki vicariatus. Ezen egyházi tisztség fontosságának jellemzésére elég felhoznunk azt, hogy hatásköre egész Máramarosra, körülbelől 150,000 gör. kath. lélekre kiterjed, kik közt korábbi években Hrabár Manó, (Dobránszky Adolf veje) oly agitátiót inditott meg, melyet egy hazafias, erélyes kormány, egy hazafias egyházi főnök tétlenül nem nézhet. Azóta ezen izgató eltünt ugyan — veszélyes váltóbajai miatt, de találkoztak mások, kik a beszenyezett zászlót fölvették. Ezek támadásainak ellensulyozására, szükséges a marmarosi püspöki helynökség betöltésére oly férfiut választani, kinek hazafisága és erélye egyaránt kipróbált. A Reform már másodizben oly jelöltet emlitett, kinek hazafisága ugyan előttünk is kétségen felül áll, ki azonban — sajnos — egészségi állapota miatt, aligha képes volna a megkivánt erély kifejtésére, ugy halljuk, hogy ezen állomásra Fankovics Sándor van kiszemelve, kinek a fentjelzett két tulajdonságon kivül még azon nagy előnye is volna, hogy a Pankovics alatt Máramarosban fejlődött elkeseredett tusákban — mint beregmegyei esperes, közvetlen részt nem vehetvén, — az elmérgesedett pártviszályok kiegyenlitésében hathatósabban terjeszthetné a békitő tisztét. Hozzátehetjük, hogy — értesüléseink szerint — ezen szerencsés választás ellen a kormánynak sines ellenvetése.

A bécsi „Presse“ Tisza beszédéről igy nyilatkozik: Tisza Kálmán ma késznek mutatkozott magának a Deák-párthoz utat egyengetni. Ez utóbbi fogja-e fizetni a dijat, melyet Tisza valamennyi párt egyetértő összeműködéséért a haza nevében követel? Sennyey és Lónyay beszédei által a budgetvita oly kockajátékká lőn, melynél a kormányhatalom a betét; Tisza mai nyilatkozata még határozottabban nyomja rá e bélyeget. Mit tegyen most a Deák-párt? Kétségkivül akkor resz legeszélyesebben, ha Tisza ajánlatairól kellő tudomást vesz, de annál szilárdabbul ragaszkodik azon férfiuhoz (Ghyczyhez), ki mindennek daczára a legbiztosabb utat mutatta, — melyen a jelen pillanat szorultságából kijuthatni.“

A nazarénusokra vonatkozólag a vallás- és közoktatásiminiszter, a belügyminiszterrel egyetértőleg körrendeletet bocsátott a törvényhatóságokhoz, melynek főbb pontjai következők: A körrendelet kiemeli, hogy minden a nazarénusok felekezetére vonatkozó rendelet az országgyülés végelhatározása idejéig szigoruan tiszteletben tartandó, miután e felekezet nem tartozik a befogadott vallások közé, s különben is a felekezet által létrehozott viszonyok: a házassági, keresztelési és halálozási anyakönyvek, az általános védkötelezettség, az egyházi község terhei stb. dolgában az államtörvényekkel ellenkeznek, s azokat türni nem lehet. A nazarénusoknak előbbi vallásukról az emlitett felekezetre való áttérése nem érvényes; ennélfogva a házasságok, melyeket e felekezet hivei azon egyházon kivül kötnek, melyhez előbb tartoztak, szintén érvénytelenek, gyermekeik törvényteleneknek tekintetnek, azon egyház könyveibe vezetendők be, melyhez a szülők a felekezetbe lépésök előtt tartoztak, s ehhez képest vetendők alá az egyházi keresztelésnek, illetőleg a törvényes rituális eljárásoknak. A felekezet hivei semmiféle állami kötelesség alól ki nem vonhatják magokat, s nem menthetők fel azon terhektől, melyeket oly egyház ró reájok, melyhez előbb tartoztak, s most is számittatnak. Egyébiránt kilátásba helyezi a körrendelet, hogy mindezen ügyek a törvényhozás utján szabályoztatni fognak.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése február 4-én.

A mai ülésnek kimagasló momentuma Széll Kálmán beszéde volt. Az adófölemelés szükségessége körül mozgott előadásában, s e tekintetben nyomatékos és döntő érvekkel lépett föl. Elfogadá nemcsak a budgetet, de jelzé, hogy az adók fokozására elodázhatlanul szükségünk van, s e tekintetben elfogadá a pénzügyminiszter javaslatait. Sikerülten állitotta szembe egymással a fennforgó differentiákat; külön választá azokat, kik előbb az összes állami életben gyökeres reformokat akarnak és problematikus forrásokra utalnak, azoktól, kik mindenekelőtt 1875—1876-ra akarják az államkincstárt biztositani a pénzügyi zavaroktól, s e tekintetben áldozatokra is készek. Széll az utóbbiak sorába állt, meggyőző érvekkel és egész határozottsággal. Beszéde egy gondos pénzügyi tanulmány, melyből a helyzet követelményeinek teljes felismerése és magasabb politikai felfogás sugárzik ki. Alapos tájékozottsággal szedte szét, mind b. Sennyey, mind gr. Lónyay, mind Zsedényi beszédeiből mindazt, a mit pénzügyileg méltányolni lehet. Beszéde, mely szónoklati tekintetben is kiváló volt — fényes hatást tett. A miniszterek siettek kezet szoritani vele, nemkülönben Sennyey, Lónyay, Csengery, Péchy gr. stb. s a Deák-párt nagy zöme, — és még Somssich is.

Kiválólag sikerült volt Pauler igazságügyminiszter felszólalása is, ki nemes hévvel válaszolt, az egész ház gyakori helyeslése között, az előtte szóló Polit nemzetiségi expectoratióira. Beszéde további folyamában kiterjeszkedett az igazságszolgáltatás ellen több oldalról hangoztatott vádakra. Merész, de találó és metsző volt azon megjegyzése, hogy talán azért roszabb igazságszolgáltatásunk most, mert a kortesektől független és elmozdithatlan birák hozzák az itéleteket.

Egyébiránt szóltak még Helffy Ignácz és Zichy Antal: Helffy tegnapi beszédét hozta át a mai ülésre, Zichy mai beszédét vitte át a holnapi ülésre.

Elnök: Perczel, jegyzők: Wächter, Beöthy. A kormány részéről jelen vannak: Bittó, Ghyczy, Bartal, Pauler, Zichy, Szapáry, Trefort, Pejacsevics, Szende.

A mult ülés jegyzőkönyve hitelesittetik. Ezután Zichy Antal, Beöthy Algernon, Dobay Antal, Csávolszky Lajos kérvényeket nyujtanak be, melyek a kérvényi bizottsághoz utasittatnak.

Helffy Ignácz a pénzügyminiszter politikáját kritizálja. Ghyczyről Tiszára tér át s annak tegnapi nyilatkozatával szemben erélyesen polemizál. Helyteleniti a közjogi, helyteleniti a pénzügyi kérdésekben tett nyilatkozatait, különösen kikel azonban a hadsereg dolgában tett nyilatkozataira, mert ő monarchiánk helyzete daczára sok megtakaritást vél tehetni e téren is. Egyrészt azonban üdvözli Tiszát, mert tegnapi lépése tisztázta a helyzetet, a nemzet fogja tudni, hányadán vagyunk, s tudja, kiktől várjon.

Széll Kálmán.

A megindult vita nem is annyira az 1875. évi költségvetés szükségleti részének birálata, mint az, hogy mily módon teremtessék elő a közelebbi évek fedezete, mely nélkül az államháztartás mérlege rendbe nem jöhet, s mily uton kezdessék meg államháztartásunk végleges rendezése? — Szóló tisztán a helyzet fináncziális oldalára szoritkozva kivánja előadni nézeteit. Azt hiszi, nincs a házban senki, a ki azt higyje, hogy a pénzügyek végleges javitása az administratió reformja és az adóképesség emelése nélkül elérhető lenne. De viszont nincs senki, a ki belátná, hogy ezeken kivül oly rendszabályok is szükségesek, melyek azonnal alkalmazva, haladéktalanul eredményezzenek.

Azok, a kik a jövedelmek fokozását elvben szükségesnek tartják, egy bizonyos vonalig az adóemelés szükségét kénytelenek elismerni s csak az alkalmazás mértékében térnek el egymástól. Szóló erre nézve határozottan elfogadja a pénzügyminiszter álláspontját. Először azért, mert csak ebben látja az állam fizetésképességét biztositva 1876-ra, másodszor azért, mert ez időt ád megszerezni azon alapot, melyen haladva a siker alaposan remélhető.

Beismerem — ugymond — az adóemelés szükségét a miniszter által tervezett mértékben, elismerem és elfogadom azt, nem mint olyan rendszabályt, a mely isolálva egymagában képes lenne állami pénzügyeinket javitani, nem mint olyat, a mely feleslegessé tesz minden más müködést, a mely mellett aztán állami pénzügyeink javitására egyebet tennünk nem kell: hanem elfogadom, mint a kényszerhelyzet által reánk parancsolt olyan kisegitő eszközt, melyet nem tesznek ma nélkülözhetővé sem a megtakaritások, sem a jövedelmeknek más uton való fokozása; ha a megtakaritások közt csak a valóban keresztülvihetőket, és a jövedelemfokozások egyébb módjai között csak azokat vesszük számba, a melyek nem problematikus, nem bizonytalan, hanem valóságos positiv realis fedezetet is képesek nyujtani. (Helyeslés a jobboldalon).

A kérdés sarkpontja ma t. ház azt hiszem ebből áll: vannak-e oly biztos és a kellő időben meg is valósitható módozatai az államháztartás rendezésének, a melyek ez adóemelés szükségét feleslegessé teszik? Ha igen, akkor az adóemelés szüksége önként elesik, azt senki köztünk nem fogja akarni. Ha nincsenek és én azt hiszem, hogy nincsenek, bármily sulyosan elviselhető uj teherrel járjon is az adóemelés, bármily önmegtagadásba kerüljön is annak elvállalása: ezen módozatot sem szabad magunktól elutasitanunk.

Én azt hiszem t. ház, hogy a bajok orvoslását azon a téren kell megkisérleni, a melyen ezen bajok elkövettettek, az orvoslásban azon pontig kell hatolni, a hová ezen bajok gyökerei felnyulnak. És ha az, a mi már két évvel ezelőtt constatáltatott a pénzügyi bizottság jelentésében, és elismertetett e házban több oldalról és a legutóbbi időben is, bajaink kutforrása abból áll, — hogy állami szükségleteink megállapitásánál, intézményeink fejlesztésénél tulhaladták azon határokat, a melyeket az ország fejlődési képességének helyes számbavétele mellett megtartani kellett volna, és ha igaz az, a mint pedig igaz — hogy rohamosan teljesitett investitióink létesitésében nem mérlegeltük anyagi erőinket, nem vezetett bennünket egy helyes, minden tekintetben kifogás nélküli pénzügyi politika; és e mellett elmulasztottuk megtenni a jövedelmek fokozására a kellő időben a szükséges lépéseket: ezen két irányban kell szerintem első sorban a baj orvosszereit keresni. Egyik irány sem elégséges önmaga, mindkét irányban el kell menni a a lehetőség határaig. Csak igy hordja magában az orvoslás a siker garantiáját is. En tehát nem habozom kimondani, hogy a bajok gyógyitásának első eszközét állami kiadásaink restrictiójában keresem.

Szabad legyen itt előre bocsátanom, hogy akkor, mikor azon reductiókról szólunk, a melyeket még tovább akarunk háztartásunkban tenni és ezeket néha szerintem kissé merész és nem mindig alapos számokban kifejezni is sietünk; nem szabad ignorálnunk azt, a mi e téren legutóbb történt. Mert az kétségtelen, hogy ezen költségvetés ugy, a mint a t. ház előtt áll, elődeihez képest jelentékeny haladást foglal magában. Az 1874-ik évi 257 millió brutto kiadással szemben ma már 1875-re 243 millió frt kiadás áll. És miután Lónyay Menyhért gr. t. képviselő ur velem együtt a helyzet felismerése gyanánt a netto fedezetet is sztereti ismerni, én azt is felemlitem, 187 millió frttal szemben, a mely összegre 1874. évi netto-kiadásaink rugtak, ma csak 176 millió forint kiadási netto áll. Nem szabad felejtenünk, hogy azon hiány, melyet a költségvetés ma felmutat, ugy a mint az a t. ház előtt fekszik, daczára annak, hogy az állami adósságok évi kamatterhe és törlesztése 5¼ millió frton felül szaporodott, daczára, hogy a vasuti garantia 1 millióval emelkedett és hozzá jött egy uj, eddig ismeretlen költség a kataszteri költség 3 és fél millióval; mindemellett, ha ugyanazon alapokra helyezzük az 1874 és 1873-ik évi költségvetéseket, vagyis a hiány fedezéséből kiveszszük azt, a mi kölesönnel fedeztetett, a ház előtt, most fekvő költségvetés 15⅜ millióval kisebb hiányt mutat, mint volt 1874 ben.

De t. ház, én még az e költségvetésben foglalt megtakaritásokat sem tartom a magam részéről elégségeseknek és kijelentem egész határozottsággal, hogy a más helyzet követelménye, mely előll egy bizonyos vonalig minden tekintetnek hátrálnia kell, feltétlenül kényszerit bennünket arra, hogy állami igényeinket az eddigi költségeknél obban összevonjuk, czélszerü reformok mellett az eljárás egyszerüsitésénél, jobb kormányzati beosztással, a számvitel módositásával a központi igazgatásnál, — az általános közigazgatási reformokkal együtt a többi igazgatási szakoknál és főleg a pénzügyi kormányzat terén, — a lótenyészintézeteknél — az államvagyon kezelésénél a perrendtartás gyökeres revisiója által a bagatell eljárás rendezésével, a birói szervezetünkben teendő egyéb módositások által az igazságügyi kiadásoknál a közmunka érték helyes kihasználását létesitő törvény után a közlekedési tárcza kiadásainál egy helyesebb, szigorubb ellenőrzés megállapitása által és még inkább a vasutak csoportositása által az állami vasuti garantia költségeinél, és igy minden téren történhetnek megtakaritások. Az állambánya és erdészeti üzletek kiadásainál, addig mig azokat a magánipartnak átadhatjuk, kell törléseket tenni; az állambányák egy jelentékeny részének eladása után jelentékenyen könnyül a budget, indirecte több előnyben fog a pénztár részesülni, mint a mennyit az kitesz. A jelenleg létező forrásoknak kihasználása mellett, az indirect adók sok nemeinél jelentékeny összegek jöhetnek be. De praecis számokban ezen megtakaritásokat előre kifejezni, ha csak — a mit a mostani vita természete kizár — minden egyes megtakaritási eszme fölött igen tüzetes, részletes fejtegetéseket nem akarunk folytatni, én lehetetlennek tartom.

Zsedényi határozati javaslatára reflectálva, kijelenti, hogy egészben osztja Zsedényi intentióit, s maga is állitja, hogy az államnak tul kell adni minden üzletein, s redukálni kell a költségeket. — De annyi megtakaritást már az 1875-ki költségvetésben azon tételek nem türnek meg, — hogy ezen megtakaritásokból kiadásaink és bevételeink közt előálló 4.300,000 frtnyi deficzit fedezve legyen.

Ha az állam erdészeti költségvetése ma is ugy állana, mint állott 1873-ban egy igen nagy forgalom, egy igen nagy kereset reményére alapitva, akkor Zsedényinek igaza volna, hogy ott milliókat lehet megtakaritani. De az akkori 9 milliót tett kiadási összeg ma 5 millióra van már redukálva. Az 5 millióban pedig évi adó, kegyuri terhek, penziók, személyes illetmények 3 milliót meghaladnak. Összes 2½ millió katastrális hold erdőségünk üzemi kiadásai ma már az előbbiekhez képest évről-évre leszállitva sokkal csekélyebbek, a mennyiben ma már csak két millió van felvéve, holott az előtt 5 milliót is meghaladtak. — Megengedi, hogy ezt is lehet lejebb szállitani nehány százezer forinttal, de több milliónyi megtakaritásról beszélni nem lehet.

A bányászat előirányzata hogy áll? Active van felvéve a költségvetésbe. Ezen eredmény, ha a viszonyok nem javulnak, hite szerint nem fog bekövetkezni, — fél, hogy a bányászat üzleti eredménye 75-ben ép ugy hiányt mutat, mint mutatott 1873-ban és 74-ben. Lehet itt is némely költsé-

get leszállitani, de fél, hogy a bevételeket apasztani kellend. Lehet a bányászati mérlegen javitani s 1875-re a valósághoz közelebb hozni. De a bányászat nettojából milliókat törleni és ezen összegeket a deficzit fedezetére forditani, nem tartja lehetőnek.

De épen azért — igy szól — hogy részleteiből biráljuk meg a dolgokat, hogy megvizsgáljuk és kikutassuk azon költségeknek minden zugát, vajjon nem lehet-e a kiadásokat még szükebbre restringálni, s ez által az állami üzleteknél a budgetben elő nem irányzott, de a valóságban bekövetkezhető deficitet leszállitani, sokkal czélra vezetőbb és praktikusabb lenne, s ez mindnyájunk támogatását, az enyémet is lehetővé tenné, ha a t. képviselő ur megtakaritási inditványait a részleteknél sziveskednék előhozni, és inditványának sorsát nem kötné az első általános szavazáshoz. (Helyeslés.)

Ezután kéri Zsedényit, hogy halaszsza el inditványát a részletes tárgyalásra.

Áttérve magára az eszmemenetre, melyet félbeszakitottam, én azt hiszem, t. ház, hogy szerényebb berendezkedéssel, czélszerü beosztással, helyes szervezéssel egyszerüsitések történhetnek az állami háztartás minden részében, a hatóságokban, a hivatalokban, az eljárásban az egész rend szerben és ez nagy megtakaritásokat vonhat maga után. Én e megtakaritásokat nem csekély összegekre teszem, jelentékeny összegeket, milliókat követelek, mert ezek nélkül, az megyőződésem, jövedelmek fokozásának egyedüli eszköze, egyoldalulag alkalmazva nem fogja államháztartásunkban a kivánt egyensulyt helyreállitani. Nem habozom kijelenteni, miután lehetetlen, hogy a jelenlegi pénzügyi helyzetnek minden á l l a m i é r d e k, minden állami intézmény meg ne hozza a maga áldozatát, és mert lehetetlen, hogy csak ott történjék reductió, hol az országnak közigazgatási, közművelődési és közgazdasági szükségleteinek kielégitéséről van szó, én szükségesnek tartom, hogy a védelmi kiadások is az ország pénzügyi helyzetével az eddiginél megfelelőbb összhangba hozassanak. (Élénk tetszés) A védképesség fenntartására kiadott eszközöknek is meg van a maguk határa, és ezen határt az ország anyagi ereje szabja meg. Ezt tehát szem elől téveszteni nem szabad, ennek követelményeit összeegyeztetni azon nagy és legfőbb tekintettel, melyekkel az ország és monarchia iránt tartozunk: én feltétlenül szükségesnek tartom. És igy én a közösügyi kiadásoknál is egy bizonyos vonalig a reductiónak szükségét és szerintem lehetőségét is nem habozom e helyütt is hangsulyozni. (Általános helyeslés)

De t. ház! kénytelen vagyok kijelenteni, hogy az általam érintett megtakaritásokat mind az óhajtott mértékben valósitani egy tollvonással nem lehet, s kénytelen vagyok kijelenteni, hogy ezen általam is mindenkor sürgetett, mert feltétlenül szükségesnek tartott megtakaritásokat hacsak azon határokat tullépni nem akarjuk, melyeket állami vitalis el nem tagadható érdekek parancsoló tekintete elénk szab — pedig ezen határokat boszulatlanul átlépni nem lehet oly vonalig kiterjeszteni, hogy ezek által a jövedelmeknek a tervezett mértékben való fokozását nélkülözhetővé tegyük, én absolute nem tartom lehetségesnek.

És itt, t. ház! legyen szabad egy rövid számitást felállitanom, olyat, melybe csak végeredményekat igyekszem lehetőleg világos képbe összefoglalni.

E számitás alapjául én elfogadom a netto budget összegeit és kiindulási pontomul azt választom. Állitsuk össze hát állami jövedelmeinket, melyekre rendes körülmények között számitani lehet, üssük le azokból ugynevezett fix kiadásainkat és lássuk mi marad beligazgatási szükségeink fedezésére. (Halljuk!) Az 1875. évre előirányzott bevételek a netto alapra visszaszámitva a rendes rovatokban kerekszámmal 147 millió frtra rugnak, a rendkivüli rovatokban pedig 3 millió 8 százezer frtot tesznek, a mi összesen 151 millió frtot tesz kerekszámban. De ezt t. ház nem vonakodom beismerni — ha a viszonyok lényegesen meg nem javulnak, — nem oly biztos fedezet a melyre minden körülmények között feltétlenül számitani lehet. Pedig az országnak oly időben is meg kell élni és fel kell tartani a fizetési képességet, midőn a várt bevételek egy része elmarad, (Tetszés jobbfelől) és azért én ezt alapul választani nem merem.

Mit mutatnak a hátunk mögött levő zárszámadási eredmények? Azok azon megdöbbentő valóságot tanusitják, hogy azon összegek, a melyekre bevételeinket 1875-re számitottuk, az eddigi pénzügyi kezelések egy esztendejében sem jöttek be. 1868-tól fogva követhetném az egyes évek eredményeit a bevételekre nézve, ezt azonban feleslegesnek tartom; csak a legutolsó évek eredményeihez fordulok. (Halljuk!) 1872-ben a nettó eredmények nem mutattak többet, mint kerekszámban mindössze 129 milliót és még valamit; 1873-ra a tényleges eredmények a pótkezelés elejtése miatt a zárszámadások mai állapota szerint nem puhatolhatók ki; csak az előirás szerinti eredményekre vagyok kénytelen utalni. Ezek az én számitásom szerint mintegy 136 milliót tesznek a rendes bevetelek sorában és mintegy 2 és fél milliót a rendkivüliekben, a mi összesen kerekszámmal 139 milliót tesz, pedig miután az előirás szerint vettem az összes egyenes adókat, nem hiszem, hogy a valóság a jelen összeget is egész mértékében megüsse. Es igy tulságosnak pessimisticusnak az én számitásom nem mondható, ha mégis sötét képet ad, az a helyzetben fekszik.

Tovább megyek, csak tegnap közöltetett a pénzügyminiszter urnak kimutatása az 1874. évi kezelési eredményekről, melyekre nézve beismerem, hogy épen nem birnak azon értékkel, melylyel a zárszámadások, hogy sokkal pótlandók, és kiigazitást igényelnek, mert ezekhöz sok szó fér, de némi tájékozást mégis adnak. Ezen eredmények szerint 134 millió kétszázezer frt volt az, a mi 1874-ben tisztán befolyt összes jövedelmeinkből. Annak oka, hogy ezen bevételek oly annyira mögötte maradnak az előirányzatnak, nem annyira zz adók rosz befolyásában, mint egyéb költségvetési eszmékben, állam üzleti kiadásaiban és az államgazdászati bevételek elmaradásában keresendők.

Ha fölteszem, hogy ezen a téren hatni akarunk nagy erővel a bevételek fokozására, hogy itt az államgazdászat terén erélylyel segiteni akarunk és azért e czimeken már egy bizonyos bevétel-növekedésre számitunk: azt hiszem nem tévedek akkor, ha számitásom alapjául egy oly összeget választok, a mely valamivel meghaladja ezen mostoha évek két utolsójának eredményeit, de mely nem oly vérmes, mint az előirányzott. Oly összeget veszek fel, a melyre normális viszonyok közt egy bizonyos vonalig erélyes pénzügyi kezelés és az állami gépezet jól berendezett működése mellett biztosan számitni lehet. Én az összeget 142 millióra teszem, tehát 5 millióval kevesebbre, mint a mennyit a rendes bevételek netto előirányzata mutat, 8-al kevesebbre, mint a mennyit a rendkivüliekkel együtt a bevételek tesznek.

Ha t. ház! ezen összegből leütöm azt, a mit gróf Lónyay Menyhért tisztelt képv. ur is már reszleteiben elsorolt — és a mit én most ismételni nem akarok — a mi ugynevezett fix-kiadásainkat képezi, lássuk mi marad fenn? Ezen fix-kiadásainkat én is 125 millióra teszem; marad az ország összes normális beligazgatási költségeinek fedezésére ezen számitás szerint csak 17 millió, melyre ma 42 millió előirányozva van; ha az előirányzott, de szerintem is a felvett összegben nem teljesen biztos bevételeket veszi is valaki alapul — én venni nem merem — akkor is csak 22 millió maradna.

Kérdem én t. ház, (Halljuk) lehetséges-e az, a mit ezen oldal egy általam igen t. kiváló szónoka, a mult héten kivánatosnak tartott, de lehetségesnek állitani maga sem mert, lehetséges-e, hogy ezen kereten belől rendezzük be összes beligazgatási szükségleteinket? Én ezen kérdésre határozottan nemmel vagyok kénytelen válaszolni. (Helyeslés jobbfelől.) Nem tartom ezt keresztülvihetőnek, mert már 1868-ban is, hangsulyozva kell kiemelnem uj intézmények és pedig senki által nem controvertált uj intézmények, senki által nem kifogásolt uj költségek nélkül, a honvédség kiadásai, és a határőrvidék költségei nélkül: az 1868-ik évi közigazgatási kiadások 22 millió netto kiadást igényeltek az előirányzatban, 21 milliót a zárszámadási eredményekben.

Pedig kérdezem én, lehet-e oda visszamenni, lehet-e ma a cultus-budgetben, mely közmivelődési állami kiadásaink összes szükségletét tartalmazza és a helyzet sulya alatt $3\frac{3}{4}$ millióra szállittatott le a netto szerint, 1 millióra reducálni; lehet-e a közlekedési miniszterium 6.600,000 frtot tevő netto budgetét $2\frac{1}{2}$ millióra, lehet-e a földmivelés netto költségeit 1.200,000 forintról 600,000 frtra leszállitani? Lehet-e az uj intézmények költségeit elenyésztetni? Én ezt lehetségesnek nem tartom. (Élénk tetszés jobbfelől.)

Ma az ujonnn alkotott intézmények közül, hacsak egy-kettőt veszek is fel, hacsak a honvédségnek 6 millióra reducált költségeit, a határőrvidék 2 millió deficzitjét, a mi itt benn van, veszem is fel, az államszámszék és más intézmények kiadásait számitom és ezeket 9 millió frtra teszem, akkor, ha a legvérmesebb és szerintem alaposan kifogásolható bevételi összegek vétetnek is fel, 13—14 millió frt maradna, ha pedig szigorubban számitanék, csak 9—10 millió maradna azon állami szükségletek egész összegének fedezésére, mire 1868-ban 21—22 millió kellett. (Tetszés). Reám nézve t. ház a helyzetnek ezen rideg, de nem valótlan képe azon benyomást teszi, hogy én bekövetkezettnek látom azon esetet, melyet b. Sennyey Pál megengedett ugyan, a melynek lehetőségét nem tagadta, de bekövetkezettnek nem tekintett: hogy az országot nagyobb áldozatokra kell szólitani fel saját állami kiadásainak fedezésére. (Helyeslés jobbfelől).

Én is t. ház, a háztartás mostani apparátusánál képzelek és kivánok egy jobbat és olcsóbbat, de olyat, a mely bele férjen ezen a viszonyok által teremtett szük keretbe, én magam részéről nem képzelhetek. (Helyeslés jobbfelől.) És ha b. Sennyey igen t. képviselő ur — a mit vele mi mindnyájan akarunk — a közigazgatási rendszert jobbá és olcsóbbá akarja tenni, — nemcsak olcsóbbá, de tökéletesebbé is akarja átalakitani, a mit teljesen hiszek és a miről egész beszédének többi része engem meggyőz, ezen álláspont, és ezt tartom én az egyedül jogosult álláspontnak és tartom az övének is, az állami kiadások oly mértékü restructióját, hogy az a mai viszonyok között az adók jelentékenyebb emelését nélkülözhetővé tegye, nem türi meg. (Tetszés jobbfelől.)

T. ház! Óvakodjunk az önámitástól, ne ringassuk magunkat illusiókban, a mint ezt tettük más irányban a lefolyt hét év alatt. Sok oly kiadása van ezen költségvetésnek, mit azon sacramentalis formula mellett szoktunk elodázni, hogy halaszszuk el el ezt és amazt, ne terheljük velök mai ugy is gravalt költségvetésünket, sulyos helyzetünkben, hagyjuk el a költekezést a jövő évek valamelyikére. Ezen igy elodázott költségeket, mindig és örökké magunktól elutasitani nem álland tehetségünkben. A kik a jövedelmeknek más utakon való fokozásából igen nagy könnyebbülést várnak, azoknak figyelmébe vagyok bátor ajánlani, hogy a kiadások némely ágai azon nagyon reducált mértéket, a melyre azokat máris leszállitottuk, tartok tőle — a jövő években nem türik meg. —

És ez t. ház természetes, mert a fejlődő államéletnek meg vannak a maga követelményei, a melyeket, mint a tovább fejlődés feltételeit, egy bizonyos időig és vonalig leszoritani lehet, és ezt mi ma kénytelenek vagyunk tenni, mert a helyzet sulya követeli tőlünk, de a fejlődés ezen követelményeit örök időkre halasztani, vagy egészen elfojtani nem lehet. (Tetszés jobbfelől.) Fejlődik a nép, fejlődnek élet és társadalmi viszonyai, s ébrednek az igények, a melyeket az állam iránt táplál. Ezen igényeket, melyeknek kielégitését az állampolgár a tett sulyos teljesitvények ellensulyozásaként méltán követelhet az államtól az adminisztrátió, a törvénykezés, a közművelődés, a közgazdaság terén hosszu időre mozdulatlan határok közé szoritani nem lehet. És ha ezen országnak feladata és missiója a mint Sennyey Pál b. mélyen t. képviselő ur oly szépen fejezte ki, és a miben annyira egyetértek vele én is, abból áll: fenntartani ezen helyen egy államiszervezetet nemzeti jelleggel és felemelni azt a cultura, az erkölcsök és a tudomány szinvonalára, hogy ezen magas missióját be is tölthesse: elismerem anyagi erejének lehető kiméletével, de oda kell törekedni, hogy az állami czélok megvalósitásában, ne maradjon hátra és állitom, hogy ezen czélok megválasztására szolgáló intézményeinek és költekezéseinek berendezésében vissza nem illeszkedhedtetik többé azon keretek közé. (Élénk tetszés jobbfelől), a melyeket jövedelmeinek más állása, ha azok egy csekélyebb mértékü 5—6 millióra rugó adóemelés által tágittatnak is, eléje szab.

A régi keretbe nem lehet visszamenni többé, az 1868. év költekezés határai között állami organismusunk államiságának és állami érdekeinek követelményeivel nem fér még többé.

És honnét eredt, miből támadt tehát e helyzet, miért nem lehet többé nekünk egyedül a kiadások körében tett megtakaritások utján orvosolni a bajokat. Egyszerü n azért t. ház, mert azon kiadások nőttek nyakunkra, melyeket oly lényegesen megszoritani ez idő szerint hatalmunkban nincsen. Reánk nehezedett a 15 millió frtnyi vasuti kamatbiztositás, melyet a főbb kiadási tételek közé kell felvennünk, s mely jövedelmeink jó részét absorbeálja; mert más uton nem fedezhetjük ezen kiadást.

Hitellel nem akarhatja senki, mert nem lehet; az államjavak rendeltetése le van kötve más czélra és igy nincs más mód, mint rendes bevételeink által fedezni ezeket is. És ezenkivül nyom bennünket 1867—68 óta felvett államkölcsönök kamatterhe, a melyek összege ma 22.622.000 frt szaporulatot képez 1868-al szemben, mint Lónyay gr. megjegyezte s mint ehez mellesleg bátor vagyok hozzátenni már 1867-el szemben, mert már ekkor köttetett azon adósságok elseje, habár a kamatok 1871-ig a budgetben nem is voltak felvéve, a mikor azokat a pénzügyi bizottság vette fel.

Ezen terhek szertelen nagysága képezi a baj okát. Igaza van Lónyay gr. képviselőtársunknak, igazolatlan mértékben és rohamosan emeltük belső és közadministrationalis kiadásainkat is; szertelenül, mert nem egyenlő arányban, bevételeink természetes fokozásával; de ha csak ebből állana a baj, az orvoslás oly rendkivüli eszközöket, mint a milyeneket ma megkövetel, nem követelne meg; mert igaz, hogy ezen nemü kiadások is emelkedtek mintegy 21 millióval, de ezen emelkedéssel, habár nem is azon mértékben, emelkedtek bevételeink. Da azért kellenek a kérdéses nagy és megengedem sulyos rendszabályok mert ezt a fixkiadások, azon részei követelik, melyeknek szálai felnyulnak egész 1868-ig.

Akkor, midőn ezen kiadásokat decretáltuk, valamint a reá következő években szemet hunytunk ezek előtt, ma a valóságban előttünk állanak és el nem tagadhatók; akkor tettük mi a bevétel és kiadás sulyegyenének perturbatióját kimondhatlanná, akkor decretaltuk már, hogy ha egyéb uton nem lehet, adóemelés utján is kell az országon segiteni, a midőn azon terheknek, melyeknek fedezéséről ma szó van, magjait elhintettük. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Mert ki lehet mutatni, és én a zárszámadásokkal kezemben, részletesen ki birnám mutatni — ne méltóztassék megijedni a t. ház, mert nem akarom részletesen tenni — hogy végre is ezen 7 éves gazdálkodásnak végmérlegét képező állami terheink összege hova fordittatott, hova költetett. Tanulságos ez több irányban és én a végeredmények felemlitését a t. ház engedelmével magamtól eltagadni nem tudom. (Halljuk!)

Contrahaltunk 359 millió adósságot. Befolyt ez összegből — a kibocsátási költségek vesztesége után 309 millió frt. Ezen összeg az, a miről számolni kell. Hová lett ezen összeg. Ebből 93—94 millió frtot elköltöttünk vasutakra, 58 milliót elköltöttünk befektetésekre és beruházások czimén tett költekezéseinkre, nem az összes rendkivüli költekezéseinket vettem én fel — mert az a mi nem képez befektetéseket, sokkal többre megy a fentebbi összegnél, hanem olyan kétségtelen befektetéseket, mint Dunahidak, Dunaszabályozás középitkezések, ingatlanok vásárlásait, az államjószágok, államerdőkbe, bányákba és a közigazgatás más terén tett befektetéseket stb. még az uj utak épitését és vizek szabályozását sem soroltam ide. (Nyugtalanság balfelől. Helyeslés jobbfelől). Helyesen történtek-e ezen befektetések mind, vagy nem, az t. ház más kérdés. De megtörténtek; a dolog igy áll. (Ugy van!) Honvédségi felszerelésünkre költöttünk 21 milliót, az államvasutaknak előlegeztünk ez ideig 1874 végeig mintegy 47 milliót, egyéb előlegekben elköltöttüák 10 milliót.

Ez összesen kitesz közel 230 millió forintot, ha méltóztatik ehhez hozzászámitani azon időközi veszteséget, a mi ezen contrahált adósságok tőkéinek kamatai után a vasuti épitkezések ideje alatt fizettetett, ha ehhez hozzáveszszük azon cassa készletet, a mi a legutolsó kölcsön maradványakép a kincstárban volt január 1-én 44 millió frt, ez összesen 280 és nehány millió frtot meghalad, mindössze tehát 29 millió az, a mi ezen tőkékből, ezen terhekből nem ilyen, hanem más kiadásainkra ment, a mi hogy nem történt helyesen, állitom én is, de tekintve a sulyos idők járását, sok irányban találja mentségét,

A mi egyébirant ezt a kérdést illeti, ha az igy elköltött összegek mind helyesen ruháztattak volna be, s ha mind ezen befektetések szerencséseknek lennének mondhatók, nem volna a baj oly nagy. De miért oly sulyos az? Azért, mert azon beruházásokhoz kötött remények nem valósultak meg, azok csak indirect hasznaikban éreztették magokat és itt sem a kivánt mértékben. A tapasztalás mutatta, nincs miért vonakodjam beismerni, hogy azon mértékben, a melyben azon beruházások történtek, igazoltak nem voltak. Bizonyitja ezt az, hogy bár a vasutakra 100 millió frtot költöttünk, az államvasutak 1874-ben nem szolgáltattak be semmit az állam kincstárába; 1873-ban is csak $\frac{3}{4}$ milliót; bizonyitja, hogy a $16\frac{1}{2}$ millió ezüst forintot tevő garantiát a garantirozott vasutak 1874-ben majdnem egészen igénybe vették — 1 millió hijával s azért azt hiszem t. ház, állithatom, hogy akkor hibáztunk főleg, s ott fekszik a bajnak alapoka, ezt be kell ismerni mindnyájunknak, — s a mennyi részem, mint e ház tagjának, nekem jut e felelősségből, én is elvállalom; ismétlem be kell ismerni, hogy akkor hibáztunk, mikor ezen terheket decredáltuk, de azok biztos fedezetének tervét nem készitettük meg és nem gondoskodtunk egyuttal annak létesitéséről, hanem hagytuk azok fedezését a bizonytalan jövőre. (Helyeslés jobbfelől.)

Ezen helyzetnek t. ház megvannak a maga következményei. Ezen következmények elől nem térhetünk ki, azokat viselnünk kell és ha nem palliativ, hanem állandó gyógyitást akarunk, akkor az én hitem szerint az adófelemelés utján iparkodjunk pótolva, mig késő nem lesz, a mulasztottakat ezen általunk elvállalt kölcsönös évi terheknek fedezését előteremteni.

Még ez t. ház! — s beismerem egész őszintén — még ez sem lesz elég. A bajt a feltétlenül szükséges további megtakaritások és a tervezett adóemelés nem fogják még alaposan orvosolni. El kell intézni mindazon többi kérdést, a melyeknek sürgetős megoldását majdnem minden szónok kiemelte, a melyeknek elintézését én is részemről immár halaszthatatlannak tartok. Azok utján is kellend jövedelmeinket jelentékeny összeggel fokozni, azok által kell anyagi viszonyaink megjavitására, a vállalandó terhek elviselésének könnyitésére és biztositására törekedni.

Én is feltétlenül szükségesnek tartom a bank-kérdésnek a valutával kapcsolatosan leendő mielőbbi szerencsés es minden irányban megfelelő megoldását; én is azt vallom, hogy az feltétlenül szükséges adóképességünk erősitésére, hogy ez hitel ügyünk rendezésének sine qua non-ját képezi. Azt is hiszem, hogy ebbol közvetett uton az államra, mint olyanra és az ország hitelképes polgáraira igen nevezetes előnyök háramlanak, sőt teljesen igazat adva t. barátomnak, a ki velem szemben ül, Móricz Pálnak, azt is elismerem, hogy ebből közvetlen előnye is lesz az állam kincstárnak.

De már azután azon számitásokban, melyeket erre nézve t. barátom felállitott, őt követni nem tudom; azt már én — engedelmet kérek t. barátomtól — nem kis illusiónak tartom, hogy magából a felállitandó intézetnek jövedelmi adójából majdnem $3\frac{1}{2}$ milliót vegyünk be; azon számitást pedig, melyet felállitott t. barátom, hogy mi összes függő adósságunkat, már a közöset t. i., 312 milliót meghaladó összegében — 140 millió ezüsttel refundálhassuk; azon számitást, mely szerint az ezüstben teljesitett fizetéseket 10 százalékkal számitva, hoz ki 5 millió évi hasznot, pedig ma az ágió 5% lévén, csak $2\frac{1}{2}$ millió költség maradna el ezen czimen, alapos oknak teljességgel el nem ismerhetem.

Igy aztán ki lehet hozni oly illusiókat, hogy mi a valutát, ezen nagy kérdést akként leszünk képesek rendezni, hogy belőle évenkint 2.300,000 forintnyi hasznunk legyen, de én ezen tervet kénytelen vagyok azon szerek közé sorolni, melyekről Debreczen városának igen tisztelt képviselője tegnap azt mondotta, hogy ezek bűvszerek és a melyek csak nagyon ártatlan deficzitek fedezésére alkalmasak. (Derültség és tetszés jobbfelől.) — Én a bátorságban odáig nem merem követni t. barátomat — meglehet, ez azon felfogásom kifolyása, — melynél fogva a financziális téren az óvatosságot f e l t é t l e n ü l szükségesnek tartom, — a mit Lónyay gr. t. képviselő is megérintett, de ajánlani vonakodott, hogy t. i. a földtehermentesitési adósság törlesztését szüntessük be, és a földtehermentesitési kötvények szelvényeinek jövedelmi adóját egyszerre 20%-ra, tehát mostani 7%-nak majdnem háromszorosára emeljük, és igy 200% adóemeléssel sujtsuk. Ezek t. ház oly módok, melyeket én ma, midőn az ellőttünk álló nagy kérdések közül oly végzetszerüen kimagaslik egy a 153 milliós kölcsön refundálása, (Élénk helyeslés jobbfelől) ma midőn, minden erőnket össze kell szednünk, hogy hitelünk azon kérdés elintézése alkalmával csorbitatlanul álljon, megkisérteni tanácsosnak nem tartom. (Helyeslés jobbfelől.)

Én nem birok azon sanguinismussal, hogy azt higyjem, hogy a regalék megváltása az országot egyszerre 15—20 millió frtnyi értékpapirnak — mintha az égből cseppenének le — birtokába fogja helyezni s hogy a regalékból a ma huzott hasznon kivül, mert hisz a regalék után ma is kell jövedelmi adót fizetni, évi 750,000 frtnyi bevételi többletünk legyen. (Igaz! Ugy van! jobbfelől).

Én az ország finácziális helyzetét kétségbe ejtőnek nem tartom, s azt hiszem, sőt megvagyok győződve, hogy az ország, ha komolyan akarja és akarnia kell, mostani bajainkból ki fog bontakozni, de sokkal komolyabbnak, sokkal positivebbnek tartom a veszélyt, ha el nem hárittatik, és végzetteljesebbnek tartom kövekezéseiben, sem hogy oly módokon, melyek közé sorolom a képviselő ur javasolt fentebbi módjait is, hinném bajaink orvosolhatását lehetségesnek. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Én azt hiszem, hogy jobb szolgálatot tesz ma az országnak azon politika, a mely megmondja, hogy csak az erők feszitése ment meg bennünket, mint az, mely hirdeti, hogy oly módok által is lehet segiteni, melyek, ha közelebbről vizsgáltatnak, alapjaikra nézve problematikusok, eredményeikre nézve bizonytalanok. (Tetszés jobbfelől.)

Én t. ház ép oly annyira sürgetem és követelem a vámszövetség revisiójának mielőbbi meginditását, hogy a fogyasztási adóinkra sulyosodó hátrányok minél előbb elenyésztessenek, ép oly sürgetősnek tartom, mind azon nagy kérdések megoldását, a melyek a t. háznak ezen és tul oldaláról felhozattak: vasuti ügyünk rendezését, beteg vasut hálózatunk megjavitását, vasuti ügyünk fekélyeinek az épitkezési számlák rendbehozatalát és az utófájdalmak meggyógyitását, vasutaink csoportositását; én is ép oly szükségesnek tartom a kölcsöneink a hitelmivelet conversiojának lehető fokozata előkészitését és annak lehetőleg mielőbbi megkisértését, a járadék rendszerre való átmenetelnek, a melyre az évi törlesztések erejéig magam is azt mondom, hogy szükségünk lesz; mindezeket ép oly sürgetőseknek tartom, mint bárki más, és mindezeknek nagy előnyét számba veszem; hanem — én azt hiszem — nem én fogok csalódni — nem osztozom azon nézetben, hogy ezen kérdéseket oly könnyü szerrel s oly gyors egymásutánban meg lehessen kielégitően oldani, hogy márazon időre gyümölcsöket hozzanak, a mikor azokra okvetlenül szükségünk van. (Tetszés jobb felől.)

Igen sok szép, igaz eszme mondatott el a ház több szónoka által az általános állapotok rendezésére, anyagi viszonyaink javitására, adóképességünk emelésére vonatkozólag. Mindezeket én is magam részéről nagy fontosságú kérdéseknek tartom, de ezen problematikns eredményekre, a melyeket ezen kérdések megoldása már a legközelebbi időre kilátásba helyez, azon általunk ma még financzialis hatásukban absolute nem mérlegelhető eredményekre a számitást kizárólag fektetni nem merem (Élénk helyeslés jobb felől.)

Ezen ingatag alapra fektetni nem merem azon számitást, a mely eredményeiben oly végzetes következésü lehet, hogy ha nem szüli azt, a mit eredményeznie kell: az állam üres pénztárai megtöltését. (Helyeslés jobbfelől.)

A fölhozott javaslatok és tervek, t. ház, egy szép jövőt csillogtatnak elénk. Igérnek, — s én feltétlenül elismerem, hogy lesznek nagy pénzügyi előnyei, — igérnek elönyöket, de ezen előnyöket ma még nem igen adják meg, pedig a mai helyzet nyomódik reánk súlyával, s ezen kell késedelem nélkül segiteni. (Helyeslés jobb felől.)

Én ellenkezőleg a t. ház ezen és másik oldalán ülő általam igen t. két képviselőtársammal, a kik attól tartanak, hogy ezen az uton, a melyet a pénzügyminiszter ur javasol, az következik be, hogy 1876-ban az állam ismét ott fog állani, a hol ma áll; én attól félek, hogy ha az adóemelést a tervezett mértékben el nem fogadjuk, oda jutunk előbb, mert ha azon utat követjük, melyet ők választottak, az államkincstárt 1875-ben oly nagy fedezettől fosztjuk meg, a melyre feltétlen szüksége van a végből, hogy 1876-ra nyugalommal átmehessünk s egész nyugalommal felhasználhassuk az időt az érintett fontos kérdések megoldására. (Helyeslés jobb felől.)

Sok történt t. ház, jogosult és jogosulatlan, a mi hitelünket csorbitotta; sok saját hibánkból, sok önhibánkon kivül. Az ország hitelét, mely oly végtelenül sujtatott, nekünk minden áron vissza kell szereznünk. Ez nem lesz oly könnyü, mert a hitelt eljátszani vajmi hamar lehet; de visszaszerezni csak nagy munkával, sok fáradsággal, önlegyőzéssel és küzdelemmel jár. (Helyeslés jobb felől.) Én is hiszem azt, hogy a hitelt egyszerüen a jóakarat felbuzdulása, az áldozatkészségnek hévvel és lelkesüléssel való proclamatiója maga nem fogja még helyreállitani; azt csak tettek fogják helyreütni, még pedig oly hosszu uton, mely nem lesz tövis nélküli. Azt hiszem azonban, a tetteknek elsejeként az önsegélyre való felhivásnak kell következni. (Élénk helyeslés jobb felől.) Meg kell kisérlenünk, nem vagyunk-e képesek önerőnkből legyőzni azon bajt, mely miatt hitelünket elvesztettük, és én hiszem, hogy erre képesek vagyunk; be kell bizonyitnunk, hogy önmagunkon mások segélye nélkül is képesek vagyunk segiteni.

Én, t. ház, concludalok abban, hogy a legnagyobb sulyt helyezem a megtakaritásokra, a jövedelem fokozásának azon sok és szép módjára, mely e házban felemlittetett és bennem is viszhangra talált, ép ugy mint sulyt helyezek magára az adóemelésre; az érintett nagyfontosságu kérdéseknek sürgős megoldását ép ugy követelem és ép oly halaszthatlannak tartom, mint az adóemelést. Legyünk azon, t. ház, hogy ez uton: egy helyes pénzügyi és czéljaiban öntudatos közgazdasági politika által oda vihessük az országot, hogy azon nagy teher, azon nagy erőfeszités, melyre azt ma felszólitani hitem szerint kénytelenek vagyunk, ne tartson soká, ne tartson örökké, hanem ideiglenessé váljék. (Élénk tetszés jobb felöl.)

Ha ezt elérni képesek leszünk, én az eredménynyel megleszek teljesen elégedve és én nem hiszem, hogy azon erőfeszités által, melyre az országot az adók emelése által felhivjuk, kárt tettünk volna; de ha igaz, hogy más uton is lehet segiteni; ha igaz, hogy az előadott módozatok egész sorozatának alkalmazása, melyek legnagyobb részét én is elfogadom, adóemelés nélkül is segitene az ország bajain, vajmi könnyü lesz azon kérdéseknek megoldása után és szerencsés elintézésekből származó és mindannyiunk által örömmel fogadandó eredményei után mérsékelni az adóterhek azon részét, melyet ma némelyek tulságosnak, az ország anyagifelvirágozására nézve károsnak látnak. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ma legbensőbb hitem szerint az ezek által elfoglalt álláspontra nem helyezkedhetünk. Ma a legnagyobb, a legvégzetteljesebb veszély koczkáztatása nélkül ezt részemről legelőbb tenni nem merném. A jelzett időben azonban szivesen fogom azon irányt a magamévá tenni. (Helyeslés jobbfelől.) De ma a felelőség tudatában, mely mindegyikünk szavazatához kötve van, nem járulhatok szavazásommal ahoz, hogy a pillanatnyi könnyitésért az állandó megjavitásnak szerintem elodázhatlan feltételét magunktól ellökjük. (Tetszés jobbfelől.) Én ezen felelőség sulyát sokkal terhesebbnek tartom, mint azon scrupulusokat, hogy nem volt ám arithmethicailag kiszámitva, vajjon a legközelebbi esztendők melyik időszakában fog ez uton államháztartásunk rendeztetni. Én a pénzügyminiszter ur által javasolt uton való haladásnak következményeitől nem tartok, mert hiszen elfogadva az általa javasolt eszközöket, csak egygyel szaporitjuk a segély módjait, egy biztos határozott eredményt igérővel, a mely nem zárja ki a többi módok egyikét sem. Minél hamarább gyömölcsöznek ezek, annál közelebb jutunk azon időhöz, midőn a most decretálandó terhek legsulyosabb részét talán megszüntetni is lehet. Ezen utat kövötem én, ezen uton nem tartok a következményektől, a másikon haladva azonban, őszintén bevallom, tartok mindentől. Épen azért nem csak a költségvetést fogadom el a részletes tárgyalás alapjául, hanem határozottan elfogaáom a pénzügyminiszternek a fedezetre vonatkozó előterjesztését is. (Élénk és hosszan tartó helyeslés és éljenzés jobbfelől).

Öt perczny szünet után

P o l i t Mihály szól és Magyarország pénzügyi helyzetét reménytelennek mondja: a pénzügyminisztert — ki élete alkonyán a legnagyobb önfeláldozást követte el, csak sajnálni tudja, vádolni nem. Szerinte Magyarország mindenét feláldozza Ausztria nagyhatalmi állásának fentartására, a gyümölcsét maga soha sem élvezi. Csak két politikai irány jogosultságát ismeri el. Egyik a conservativ politika, másik a függetlenségi párté. A coalitio szerinte lehetőség, de csak mint átmeneti stadium. Sennyey beszédéről azt hiszi, hogy abban Sennyey programmja nincs kifejtve. — A conservativ párt és a baloldal közt vannak érintkezési pontok, a mennyiben mindkét párt a 67-ki egyezményt revideálni akarja. De mindkettő más szempontból. Addig mig ez lehető lesz, addig a fegyverszünet lehetséges. Kárhoztatja, hogy a 67. egyezmény a monarchiát két külön államra osztotta, melyek mindenik nagyhatalmi politikát üz, s ez által megy tönkre. Ebből származik az ó-conservativ irány terjedése. A budgetről szólva, azt hiszi, hogy az adóemelés a jövedelmek csökkenését fogja eredményezni. Magyarország van a világon legtöbb adóval terhelve. Beszédét igy végzi:

Én azt hiszem uraim! hogy Magyarországnak nincs érdekében ellenséges állást foglalni el a keleti népek irányában. A mi pedig a mi állásunkat, a szerbek állását itt Magyarországon illeti, e tekintetben ünnepélyes nyilatkozatot kell adnom. (Halljuk! Halljuk!) A mi állásunk itt Magyarországban nem állampolitikai kérdés, nem a keleti népekkel való egyesülés kérdése, annak természetfeltételei nem léteznek, Magyarországnak nincs Velenczéje, Bácska és Bánát Magyarországnak nem Velenczéje; ha tehát minket separatistikus tendentiákkal vádolnak, az csak az üldözés, az csak az absorbtio ürügye lehet. Hiszen, uraim! mi is ezen hazának vagyunk fiai, mi is pietással viseltetünk ezen haza iránt, mi is véreztünk e hazáért. Ott Dél-Magyarországon nincs egy talpalatnyi föld, mely szerb vérrel nem öntöztetett volna, de akkorában a szerb a magyarral együtt állott a haza védelmében, a kereszténységnek, a culturának egyenlőn voltunk bajnokai, együtt véreztünk, együtt haltunk a hazáért: akkorában szerettük egymást. Válságos, nagyon válságos idő jár Magyarországra nézve! Ott a keleten a fekete pontok, a nagy viharnak előjelei mutatkoznak már! Ezen viharnak uraim, minket mint testvéreket kellene itt találni, mint igazi testvéreket, s arra kellene bennünket inteni, hogy mentsük meg a hazát!

De ha önök uraim, roszul felfogott politikát követnek, ha önök uraim, Magyarország — cultur hivatását félre ismernék, ha önök uraim, azon nagyszerü illusióban ringatnák magukat, hogy a kezeikben levő államhatalom a saját erejük, ha önök ezen állami hatalommal élve vagy vissza élve Magyarország millriónyi polgárainak culturfejlődését gátolni akarnák, ha önök uraim, a keleti népek felszabaditásának, a cultura, a civilisatió ellenségei akarnának lenni: akkor uraim, Magyarország jövője nem a cultura kérdése, hanem hatalomkérdése és akkor a bekövetkezendő keleti catastrophával — mitől isten óvjon bennünket — Magyarországra nézve beállhat egy más catastropha azon különbséggel, hogy a szabadság harczainak nimbusa nem lesz azok mellett, kik Magyarország jövőjét Ausztria- és Törökország jövőjétől tették függővé.

Ezután felolvastatja határozati javaslatát, melyben a budgetet részletes tárgyalás alapjául nem fogadja el.

P a u l e r Tivadar igazságügyminiszter érdekes és hatásos beszédét holnapi számunkban közöljük.

Z i c h y Antal több ellenvetést tett a közoktatási és belügyminiszteri költségvetésre nézve, de beszédét nem végezhette be, s holnap folytatni fogja.

Ülés vége 2 óra után.

A lapok Tisza beszédjéről.

Budapest, febr. 4.

Az összes sajtó Tisza Kálmán beszédével foglalkozik. A jobboldali lapok kivétel nélkül azt konstatálják, hogy Tisza legujabb nyilatkozatával nagy közeledést mutat a Deákpárthoz. Mig a M. Politika már „faite accomplie“-nak hirdeti a coalitiót.

A balközépi lapok meglehetős begombolt állapotban jelentek meg ma. Azon vannak, ugy látszik, hogy a Deák-párt előtt kézzelfoghatólag bebizonyitsák, mintha Tisza Kálmán tegnapi nyilatkozatában semmi uj dolog nem volna; az egész csak részletezését képezné Tisza több izben kifejtett eszméinek.

Végül a függetlenségi lapok a közjogellenes kétségbeesés felháborodásával támadják meg Tiszát tegnapi lépéseért.

—

A „P e s t e r L l o y d“ igy nyilatkozik: „Nézetünk szerint itt arról van szó, hogy becsületes békekötés jőjjön létre két nagy hadsereg közt, melyek a közös ellenség, az ország kellemetlen pénzügyi és politikai helyzetének leküzdésére egyesülni akarnak. E czélból mindenekelőtt szükséges, hogy a két hadsereg mindegyike egyelőre szilárdan összetartson. Egyes szökevények — akár egyesek, akár töredékek legyenek azok — kik türelmetlenül elhányják a fegyvert és nyakrafőre az idegen táborba akarnak szökni, — bemocskithatják ugyan a zászlót, mely alatt eddig harczoltak, de az ellenfél tiszteletét maguk iránt nem emelnék, nem mozditanák elő a nagy czélt, a mely végett azok, kik eddig éles harczban állottak egymással, egyesülni kivánnak. Az ellenzék, azt nem tagadhatjuk meg tőle, egységesen, jól fegyelmezett sorokban és kipróbált vezérükhez teljesen ragaszkodva állanak velünk szemben. — A Deákpártnak l e g a l á b b i s u g y a n e z t k e l l t e n n i e; nem szabad feledni, hogy ma még ő képezi a t ö b b s é g e t, ezen

előnyt nem szabad kezéből kihocsátania azáltal, hogy töredékekre szakad, melyek mindegyike saját szakállára működik. Ezen töredékek mindegyike az ellenzékkel szemben kisebbség, melynek capitulatióját oda át bizonyára szivesen látnák, de melynek nem ugy nyujtanának kezet, mint becses és egyen-rangu szövetségtársak.

A kormány gyeplői most még oly kormány kezében vannak, mely a Deák-pártból alakult, s ez ideig e párt által támogattatik. Kétségtelen, hogy a jelenleg a kormány élén álló férfiak közül egy sem fog csak pillanatig is ingadozni, ha meggyőződik, hogy az ő személye az, mely a pártoknak a haza megmentése végetti egyesülését megakadályozza; de az actió vezérletének most, mint előbb, s a czél teljes eléréséig a Deák-párt kezében kell maradnia; s magát az actiót nyugodtan, hideg vérrel s a párt és az ennek kebeléből alakult kormány közötti teljes egyetértéssel véghezvinni.

A „P. Napló" igy szól: „Ugy látszik, hogy bár a kiválóbb szerepek Sennyey Pálnak és Tisza Kálmánnak jutottak, diadalát a deákpárti politika üli. Azon deákpárti politika, mely mellékes kérdésekben hét éven át veszthetett csatákat, szenvedhetett vereségeket, de mely elvégre alapjaiban s fővonásaiban nemcsak erőteljesnek bizonyult, hanem ellenzői részéről is egyedül biztosnak ismertetett el. Azon deákpárti politika, melytől nem tértek el azok, kik kezdet óta követték s melyhez visszatértek azok, kik azt kezdet óta ellenezték, vagy attól visszavonultak.

„Tisza végig nézett a hét éves multon, s midőn látta, hogy a nemzet két nagy választás alkalmával nyilatkozott határozottan, midőn látja, hogy az előttünk álló választás is azoknak fog igazat adni, kik szervezkedési és pénzügyi bajunkhoz még az államjogi zavarok szerencsétlenségét kapcsolni nem akarják s végre midőn látja, hogy a haza veszélyben van, s a veszély annál fenyegetőbb leend, minél makacsabbul folytattatik az eddigi harcz: akkor félreteszi a fegyvereket, melyeket eddig férfias kitartással forgatott, elfojtja magában a mindeddig érintetlen subjectiv meggyőződés erőfeszitéseit s rálép arra az utra, melynek iránya más, de végczélja ugyanaz, mint a mely eddigi politikai pályáján lebegett szemei előtt. Mások láthatnak ebben következetlenséget, mi ebben csak a nagy hazafitényt veszszük észre."

A „M. Politika" a helyzet fölötti örömének következő heves szavakban ad kifejezést:

„Tisza mai beszéde után a közjogi pártalakulásnak vagyis a két nagy párt által az 1867-iki alap mellett vagy ellen ezelőtt foglalt álláspontnak értelme s jogosultsága megszünt, és a balközép kormányképtelensége már csak a szemtelen, vagy elvakult hypokrisis ürügyül szolgálhat; de komoly államférfi belátandja, hogy az már csak „volt"; már csak a multnak egy legyőzött phasisa. — És ezen ténynek gyakorlati consequentiája, hogy egy deákpárti s balközépi vezérférfiakból alakult coalitionális kormány lehetséges; sőt nem csak lehetséges, hanem mellőzhetlen; sőt a mi több: valóságos tény; fait accompli (!) mely az elmékben, az életben teljesen megérett; csak még a papiron nincs megállapitva. Él, hat, működik; csak még a hivatalos lapban nem olvasható. És talán nem is lesz egyhamar; de előbb-utóbb olvasható lesz. Ha pedig összevetjük mit Tisza Kálmán mondott, azon eszmékkel, melyeket a Deákpárt nagyrésze oszt, melyeket kiválóbb emberei a sokat emlegetett s még sokszor emlegetendő 21-es és 9-es bizottságokban, valamint a pénz- s adóügyi bizottmányokban, avagy utolsó beszédeikben b. Sennyey, gróf Lónyay nyilvánitottak: meg kell győződnünk, hogy nem lesz nehéz ezen coalitió részleteit is pontozni, és akár papirra tenni."

A „Reform" irja:

„A balközép vezére elszánta magát egy nagy tettre, melylyel hazafiui kötelességét teljesité. A nemzet elismeréssel tartozik Tisza Kálmánnak azért, hogy nem maradt érzéketlen az ország bajai iránt, hanem fölismerve a helyzet exigentiáit, személyes tekintetek háttérbe szoritásával megtette bátran ama nyilatkozatot, melyet a nemzet tőle régóta várt, melynél többet, melynél egyebet a jobboldal legszigorubb pártférfiai is tőle méltányosan nem követelhettek. De azért ma korán volna jobbra vagy balra csatlakozni; oppositióra vagy kormánypártiságra készülni. Nincs illetékes forum, nincs formulázott politika, mely körül az emberek gyülekezhetnének.

Végre a dynasztikus érzés is nem keveset nyer az által, s a társadalmi rend nem kissé javul, ha a szélső bal, mint lényegileg forradalmi párt teljesen elszigeltetik a balközéptől és jövőre lételéért az egész jobboldal és a balközép egyesült erejével lesz kénytelen megküzdeni. Az eredmény nem lehet kétes s bizonyára csak örvendetes lesz."

A „Jelenkor" igy nyilatkozik: „Kétségtelen, hogy egy olyan kormány, mely olyan elemekből állana, melyek egymástól lényegesen különböző traditiókkal birnak, melyeknek szövetkezése mindenik részről kölcsönös abdicatiót követel, nem alakulhat meg addig, mig minden kérdés iránt, mely a kabinetben véleménykülönbséget szülhetne, tisztába nem jött. Biztosan állithatjuk, hogy a mellékkérdések vagy a főkérdésekkel összefüggő kisebb kérdések részleteinek tisztába hozatala iránt, a szóban forgó államférfiak még semmi kisérletet nem tettek, — sőt, nyilatkozataikból itélve, hinnünk kell, hogy daczára annak, hogy a viszonyok által szövetkezésre vannak utalva, több fontos politikai kérdésben lényegesen divergálnak egymástól. Bármennyire valószinü is tehát az, hogy a most megindult mozgalom a pártok fusiójára s egy fusionált párt erős kormányára fog vezetni, nem valószinü, hogy az már ezen az országgyülésen létre fog jöhetni. Ha létre jön, attól félünk, forcierozva jön létre, s ez későbben fogja megboszulni magát. A mi nézetünk szerint a mai nap váratlan és fontos eseménye csak uj okot nyujthat arra, hogy az országgyülést berekesztve a nemzetre appelláljunk. Mert ha az országgyülés tovább tart, s a kormány megbukik, bizonyos, hogy az uj kormány megalakulására nincs még befejezve minden előkészület, s az talán nem is volna képes ugy megalakulni, hogy rögtön határozott és egységes programmal léphetne föl. Továbbá bizonyos, hogy az uj kormánynak uj budgetet kellene késziteníe uj fedezeti javaslatokkal, a mit pedig a választások előtt el nem végezhetne. A választásnak tehát igy is ugy is közbe kellene jönni, s a választás eredménye — bárki vezesse azt — a közjogi alapra nézve többé veszélyes nem lehet."

A „Nemz. Hirlap" irja:

„Tisza Kálmán a képviselőház mai ülésében lemondott az államjogi oppositióról. Tisza Kálmán nem csapott át a szó mai értelmében vett Deák párthoz, hanem felhagyott a balközép eddigi politikájával, elfogadta azon közjogi alapot, melyen a nemzet többsége állt. Ezáltal véget vetett a balközép önálló létezésének. A balközép, mennyiben Tiszát ma is követi, nem önálló párt többé, hanem a képviselők egy csoportja, kik a belpolitikai kérdésekben némely ponton találkoznak a többség és a kormány politikájával, némely más ponton eltérnek tőle. Mától fogva, ha mai nyilatkozatához hü marad, ha van erkölcsi bátorsága szembeszállni pártja tulzó elemeivel, és meggyőződését követni, — mától fogva, ha nem tehetjük is mindenben magunkévá Tisza Kálmán politikáját, — de közös alapon állunk vele."

Az „Ellenőr igy szól: „Pedig Tisza Kálmán nem mondott uj dolgot. Az erők szövetkezésének szükségessége iránti nézeteit előadta ő már a coalitionális értekezletek alkalmával, és eléggé világosan kifejezte a folyó év első reggelén is. Ma csak az volt beszédében az uj, hogy azt az országházban mondotta el, s hogy indokolásában nem volt sem keserüség, sem vád a tiszta hazaszeretet sugallatai mellett. Nem mondjuk mi, hogy Tisza Kálmán mai nyilatkozatában nincs több részletezés, mint az előbbiekben; s azt sem állitjuk, hogy ezen részletezések megtételét nem igényelte az erők szövetkezésére intézett felhivás komolysága, a mindinkább aggasztóvá fejlődő viszonyokkal szemben: mi csak annyit állitunk, hogy a beszéd irányeszméit kijelentette pártunk vezére már korábban is, és nem egyszer, a mióta állami háztartásunk sülyedező volta felett kinos tudatra ébredt mindenki. Ha tehát a mai nyilatkozat rendkivüli hatásának okát kell adnunk, nem tulajdonithatjuk azt egyébnek, (mert hiszen tartott Tisza Kálmán a mainál szebb beszédeket is), mint az érzelem hatalmasult általánosodásának, miszerint a közjó nem mozditható elő, csak a jelzett uton. Hogy az átalános érzelem mai visszatarthatatlan nyilvánnlásának meglesz-e óhajtott eredménye, minden további időfecsérlés nélkül, azt még nem tudjuk; de hogy hatalmas horderőt fog gyakorolni a pártok egészséges alakulására, s ez által a parlamenti ellenőrködés és miniszteri felelősség valósitására, az iránt nincs semmi kétségünk."

A „Hon" „mérsékelt ellenzéki" jövőjét ily szavakban sejteti velünk:

„Tisza tovább ment, és itt már engedékenységében, bizonyára a haza érdekében és a jobboldal megnyugtatása végett: oly messze ment, hogy kijelenté, miszerint a vámközönséget fenn kivánja tartani, ha a vámtételek érdekeinknek megfelelőleg módosittatnak, fogyasztási adóink haszna visszaszereztetik, és a bankkérdésben az osztrák bankkal való alkunak, ha ez által „önálló magyar jegybank" alkotható, elsőbbséget ad. Az ily kisérletnek elvi ellenségei nem vagyunk; de csak azért, mert ha érdekeink teljesen megóvatnak, akkor czélunkra vezet ez, általunk problematikusnak tartott ut is; ha pedig nem: akkor az alku ellen lesz Tisza ép ugy, mint — reméljük — velünk együtt a jobboldal nagy része is.

Ez a gyakorlati államférfi kötelessége, — mely csak ott szakad meg, hol bármely elvét veszélyeztetve látja. Midőn ma Tisza az önkormányzatra nézve határozottan a választás mellett nyilatkozott; midőn határozottan kimondá és fenntartá közösügyi elveit, és elmondá az igazságügyi reformról, bankügyről nézeteit; akkor körvonalozta e határt. Most a jobboldalon van a sor e határig jönni. Mi eddig elmegyünk; de ha valaki akár a szabadelvüséget, akár az önkormányzatot, akár hazánk állami önállóságának eszméjét adná fel, vagy csak a kedvező reformalkalom elmulasztásával, veszélyeztetné; bárki legyen az — ellene lennénk!"

A „N. P. Journal" szerint „Tisza ezuttal tovább ment-e mint tavaly márcziusban, a mikor a coalitió legelőször kiséreltetett meg komolyan? Tisza sem ma, sem egy év előtt nem nyilvánitotta a közjogi kiegyezés formaszerinti, feltétlen elfogadását. Tisza ma csak azt ismételte, a mit az Andrássy, Szlávy, Csengery és más Deákpárti notabilitásokkal folytatott hosszabb értekezés után már kijelentett. De mai beszéde mégis határozott haladást mutat. Az igaz, hogy csak a formában, de ezuttal ez alkalmasint uralkodni fog a lényegen."

Az „Ung. Lloyd" igy szól: „Mi előttünk Tisza Kálmán, a mennyiben a kiegyezés kérdése forog szóban, már egy év előtt is teljesen kormányképes volt; ma pedig legalább is ép oly kormányképes, mint egy év előtt."

Az „Egyetértés" kétségbeesésének ily szavakban ad kifejezést: „Nem tagadhatjuk, hogy azon kétes párthatározatok, s ledér magaviselet után, melyek másfél év óta az elvtelenség világitásába helyezék a Tisza-pártot az ország előtt, megnyugvást találunk a körülményben, miszerint végeszakadt valahára a zsibbasztó bizonytalanságnak s tökéletesen tisztán áll előttünk a helyzet. De másrészt Tisza Kálmán mai beszéde által megfosztva a reménynek legvékonyabb szalmaszálától is, miszerint e párt hét évig oly hatalmasan védett elvi álláspontjára valaha ujból visszatérjen, érezzük, teljes borzadalmasságában érezzük az iszonyu csapást, mely e mai nappal hazánk szabad, független, önálló államéletére való törekvéseinket érte."

AUSZTRIA.

Budapest, febr. 4.

Az osztrák politika legnagyobb eseménye ma a magyar országgyülés költségvetési vitája.

A politikai érdeket az tartja lebilincselve; a mi még fennmarad, az az Ofenheim per tárgyalásának jut — a többi (s igen csekély), apró administrativ intézkedések és törvénynovellák között oszlik minimál töredékekké.

A legjelentékenyebb hir talán az, hogy a vallásügyi bizottság elfogadta a Dr. Kopp törvényjavaslatát az ó-katholikus kérdés szabályozására.

A javaslat szerint a katholikus egyház viszonyát szabályozó összes állami törvények kiterjesztetnek azon katholikusokra is, kik a pápa csalatkozhatatlanságában nem hiszek. Ez utóbbiak jogosultak a vallásügyi hatóságok engedélyével önálló lélkészi parochiákat felállitani. A javadalmi s egyéb egyházi vagyonra nézve fennálló jogigényeiket későbbi törvény szabályozandja. Papjaikat saját egyházközségi szervezetök szerint nevezik: az állam pedig, az esketésre s az anyakönyvek vezetésére nézve rendes lelkészeknek ismeri el őket.

Ezek a törvényjavaslat főpontjai. Elmegy az a végső határig, a meddig az állam a katholika egyház jogainak flagrans sértése nélkül elmehet. Igy is, igen sajátságos eljárás, hogy parlamenti törvény utján katholikusoknak dekretáltatnak olyanok, kik a kath. egyház közösségből kiátkoztattak — valamint, hogy egyáltalában bizonyára nem államférfiui dolog, a katholika egyháznak benső, dogmai kérdésébe avatkozni és kétféle katholika felekezetet statuálni, mire a pápának s az egyetemes zsinatnak lehet ugyan joga, hanem Dr. Koppnak s a Reichsrathnak bizonyára nincsen. Reméljük a ház nem fogja ennyiben hagyni felekezeti bizottságának határozatát; az ó-katholikusok pedig a vallászabadság alapján mint uj felekezet bizonyára zavartalanul meg fognak alakulhatni.

A „Vaterland" szerkesztőségében nevezetes változás állott be. Puffke Eugen az eddigi szerkesztő tulajdonos és Hurter (pap) főmunkatárs, s a lapnak lelke, annak vezetésétől visszaléptek, a mit a bécsi sajtóviszonyok avatottjai a közjogi ellenzék politikája változásának jeléül magyaráznak. Eddigi merev passiv tartózkodásából, engesztelőbb és cselekvő politika terére lépne. Qui vivra verra.

KÜLFÖLD.

Budapest, febr. 4.

Az összes európai sajtó a legnagyobb feszültséggel tekint a franczia nemzetgyülésben folyó alkotmány-vitára. A február 2-ki szavazás után, melylyel Wallon inditványát (mely a kö társasági elnök jogait és kötelességeit a 48-iki alkotmány értelmében állapitja meg és hatalmat ad neki a képviselőházat a senatussal egyetértve feloszlatni) — a franczia nemzetgyülés 200 szavazattöbbséggel fogadta el, általános lett a remény, hogy a mult szombaton alakult republikánus többség ezentul is fönntartható lesz.

Ugy látszik a franczia balodal belátta, hogy csupán a jobbközép segélyével lehet a respublikát megalapitani. Most már, mint tegnap jeleztük, minden attól függ, vajjon a szélsőbal birand e elég önfeláldozással és hazafisággal, hogy feláldozza a nagy czélnak a párt magánérdekét.

A franczia jobbközép lapjainak ma érkezett számaiban két áramlatot lehet megkülönböztetni.

Az egyik áramlatot la Presse és a Moniteur universel képviselik. Minden lap hajlandó a balközéppel szövetkezni és késznek mutatkozik a respublika végleges megalkotására. Kevésbbé békülékeny kangulatot tanusit a Français és a Journal de Paris. E két lap még mindig határozott elenszenvvel viseltetik a respublika iránt és valószinü, hogy amaz orleanista töredék, melyet e 2 lap képvisel, szövetkezni fog a jobb- és szélsőjobb oldallal, valamint a bonapartistákkal oly czélból, hogy a respublika szervezését meggátolják. E coalitio erőlködései sikertelenek maradnak, ha a szélsőbal nem fordul a balközép ellen. A helyzet kulcsa a szélsőbal magatartásában rejlik; tőle függ, hogy Francziaország szebb jövőjének menjen elé, vagy pedig a császárság karjaiba dőljön. És Mac-Mahon? . . . Ő hallgat. A bonapartistáknak pedig e perczben nincs más reményük mint az államcsiny.

Decazes herczeg egy köriratot intézett a franczia követekhez külföldön, melyben visszautasitja ama vádat, hogy a franczia kormány a délszláv izgatók kezére dolgozik, és az ellen is tiltakozik a körirat, mintha a franczia kormány az északi hatalmak szövetségét szét akarná robbantani. E nyilatkozat Francziaország békés szándékáról tesz tanuságot és egy ujabb biztositék az európai béke fönntartására; hanem azt hiszszük, hogy Decazes igen messze ment, midőn azt állitja, hogy a franczia kormány nem akarja az északi hatalmak szövetségét szétrobbantani. E tekintetben az angol sajtó őszintébb és Ausztria-Magyarország szövetségét Oroszországgal természetlennek nevezi és birodalmunkat mindenkép a nyugoti hatalmak részére igyekszik megnyerni. Ausztria-Magyarországra nézve mindenesetre kellemes helyzet, hogy a nagyhatalmak szövetségét keresik, midőn ezelőtt tiz évvel senki sem akart szövetkezni a „cadaver"-rel.

A franczia kormány még egy más lépést is tett, bebizonyitandó az európai hatalmaknak, mennyire óhajtja a béke fönntartását. Ugyanis a franczia nagykövet Bécsben hivatalosan köszönetét és szerencsekivánatát fejezte ki az osztrák-magyar külügyminiszternek, az általa tanusitott önmérséklet és erélyes actióért, melyet legujabban a béke fenntartása érdekében kelleten kifejtett.

Ebből kitünik, hogy Ausztria-Magyarország egyetértése Német- és Oroszországgal nem zárja ki azt, hogy Francziaországgal is jó viszonyban ne álljon.

Ujdonságok.

Hivatalos. *Kinevezések s áthelyezések.* A vallás- és közoktatásügyi miniszter Nagy János és Benczédi Sándor néptanitókat a dicső-sztmártoni állami néptanodához végleg kinevezte. — A kir. igazságügyi miniszter Herner János kaposvári törvszéki irnokot az ottani járásbirósághoz, — Bükhel Ödönt pedig Herner eddigi helyébe áthelyezte. — Simonovics Béla budapesti kir. törvszéki végrehajtó a pest-terézvárosi kir. járásbirósághoz helyeztetett át s helyébe végrehaitóvá Telbisz Károly volt huszárfőhadnagy neveztetett ki. — Az igazságügyi minisztérium részéről még Kalmár József orosházi kir. járásbirósági irnokká neveztetett ki. — A kir. pénzügyminiszter Hatházi Ferencz dohánygyári gyakornokot gyártári tisztté nevezte ki. — A földm.-, ipar- s kereskedelmi miniszter Kisfaludi Kassics Antal miniszteri segédfogalmazót a budapesti postaigazgatósághoz II. oszt. fogalmazóvá kinevezte. — A pozsonyi kir. pénzügyigazgatóság Jelinek Vincze dijnokot s Bukna József uradalmi ügyészi irnokot VII. oszt. tisztekké a szeniczi (trencséni) adóhivatalhoz ideigl. minőségben kinevezte.

Tiszti rangról lemondás. Novotny Gyula, szab. áll. honvédlovasfőhadnagy e rangjáról önként leköszönvén, lemondása elfogadtatott.

Névváltoztatások. Matusek Károly pusztaszent-miklósi lakos, valamint Kálmán, Mária, Sarolta nevü gyermekei „Munkácsi"-ra, — Ofner Lajos nagykanizsai magyar kir. távirótiszt pedig „Etelvári"-ra változtatták vezetéknevüket.

Pályázatok: két postamesteri állomás a nagyszebeni postaigazgatóság kerületében; — két segédszolgai állomás a hátszegi törv.-széknél; — járásbirói állomás a balassagyarmati tszék területén levő Szirákon.

Király ő felsége megengedte Pongrácz Gellértnek a magyarországi minoriták tartomány-főnökének, hogy az általa forditott Ovidius Heroidáit Rudolf trónörökösnek és Gizella főherczegnőnek bemutathassa. Pongrácz tartomány-főnök ur egyike tanáraink veteránjainak. 24 év óta működik ezen pályán.

Mária Valéria főherczegnő nevelésével, hir szerint, Rónay Jáczint püspök és nagyprépost bizatott meg, ki ez okból már legközelebb Bécsbe teszi lakását.

Gróf Széchény Károly ur esküvője tegnap délelőtt tartatott meg Bécs egyik dusgazdag gyárosának, Klinkosch urnak, egyetlen s bájos leányával, Paulával. Délután a szép pár Olaszországba utazott.

Nemes tett. Vodjaner Albertné, szül. Aczél Zsófia asszony — mint a „Rozsnyói H."-ban olvassuk — a gyomai uradalomhoz tartozó pusztán három népiskolát rendezett be saját költségén cselédjeinek gyermekei számára. E három iskolában közel száz gyermeket ajándékozott meg téli ruhával, hogy rendesen járhassanak az iskolába.

Kármán Lajos orsz. képviselő megtette azt az élczet, hogy a költségvetési részletes vita alkalmával tartott beszédét saját költségén megküldte a „Hon" olvasóinak. Jámbor Pál ilyeneket nem cselekedett. Még egy budget-vita és Kármán Lajos örökre elfeledteti, hogy egykor sárga-fekete hajtókás pecsovics volt.

A természettudományi társulat szombaton, február 6-dikán esti 6 órakor „természettudományi estélyt" fog tartani a vegytani intézetben (Országut 42-ik szám), mely alkalommal Dr. Thanhoffer Lajos tart mutatványokkal egybekapcsolt előadást „a vérkeringésről". — A társulat titkára értesiti egyszersmind az érdekletteket, hogy belépti jegyek az alőadást megelőző napon, pénteken d. u. 4 és 6 óra között és szombaton délelőtt 10—12 óra közt a társulati titkári hivatalában kaphatók (régi Lloyd-épület, II-ik emelet).

A Kisfaludy-Társaság. Folyó évi február 7-én mint dicső emlékü Kisfaludy Károly születése évfordulójának vasárnapján dél előtt 10 órakor a magyar tud. akadémia dísztermében tartja huszonhatodik közülését, hol a társaság alapitóit, pártolóit és a magyar szépirodalom minden barátját szivesen látja. — A közülés tárgyai: 1. Toldy Ferencz elnök megnyitja az ülést. 2. Greguss Ágost titkár jelentése a társaság lefolyt évéről. 3. Irodalmi társas köreink emlékezete Bessenyeitől a Kisfaludy Károly köréig, Toldy Ferencz tagtól. 4. Jolán, költői beszély, Szász Károly tagtól. 5. Három nemzeti műemlék, Henszlmann Imre tagtól. 6. Látomány, költemény, Szász Béla tagtól. 7. Tóth Kálmán másod titkár jelentése az 1874-ik évi két rendbeli pályázat eredményéről. 8. Az uj jutalomkérdések kihirdetése. 9. Elnöki zárszó.

A választók száma nagyon apad. Hajdu-Böszörményben 832 választó iratott be, a mult választáskor ott 2445 egyén szavazott. H.-Szoboszlón 697 választó van, a multkor 1930 polgár szavazott. Hadházon a 860 szavazóból 285 maradt.

Példátlan embertelenségről értesitik a „Hont" Turkeviből. Az ottani alkapitány, f. hó 2-án három vig kedélyü, de nem rakonczátlan legényt, kik sorozáson beváltak, hajadon fővel, mezitláb, a városház padlásán levő egy négyszög ölnyi börtönbe záratott. A szülők hoztak nekik ruhát, de a basa nem adatta oda a foglyoknak. Egy anya térden állva önyörgött; nem használt az sem. Estére aztán mind a három legény meg volt fagyva, meg volt halva. Az alkapitányt csak egy barátja mentette meg a népboszutól. A belügyminiszteriumhoz megtétettek a kellő lépések, az embertelenség elleni vizsgálat iránt, mely — meg vagyunk győződve — a legrövidebb idő alatt s a legerélyesebben fog megejtetni.

Az orsz. prot. árvaház bálja f. hó 3-kán tánczoltatott le. A bálról szólva, nem mondunk azzal sokat, hogy az a legjobb hirü farsangi mulatságok közzé nőtte magát az évek sorában. A vigadó kis terme szüknek bizonyult s az ügybuzgó rendezőség kinyittatta a nagyot is. A bálanya szerepét, az árvaház ügyének legbuzgóbb pártfogója, Teleky Sándorné tölté be — reggelig gyupontját képezve a hullámzó tömegnek. A kitünőségek közül megemlitjük báró Vay Miklóst, b. Prónay Gábort, Bánó Józsefet, ifj. Apponyi Albertet (a ki megjelenésével felekezetiesség gyanuja ellen tüntetett), s Görgey Arthurt. A hölgy-koszoru oly dus volt, hogy egyes virágokat kiszakitani — bünnek tartanók.

Párbaj az Európa-szállodában. Tegnap reggel 8 órakor az Európa-szálloda 15-ik számu szobájában B...... huszárhadnagy s egy polgári egyén párbajt vivtak. Félnyolczkor egy hordár vitte a kardokat. A 14. és 16. számu szobák épen üresek lévén, a párbajvivók háboritlanul végezhették ügyöket. Jelen volt égy orvos és a felek segédei. A 20 éves honvédtiszt jobb karja felső részén sulyosan megsebesült, s az emlitett szállodában fekszik; a másik ellenfél is kapott könnyü sebet, a ki azonban minden segély igénybevétele nélkül távozott a párbaj szinhelyéről.

Helyi hirek.

A kárnak nincs gazdája. A dunaparti sétány asphalt-burkolata több helyen besüppedt; a főváros felszólitotta a társulatot annak kijavitására. A társulat azonban azt válaszolta, hogy ő csak a burkolatért vállalhat felelősséget, a talajért pedig — mint a melyet nem ő rakatott — nem. Természetes, hogy bizottság ülend össze a baj orvoslására.

Zsibvásári árhelyezés. A sugárút előhaladó kiépülése s különösen az uj operaház épitésére folyó készületek szükségessé teszik, hogy a herminatéri zsibvásár áthelyeztessék. A vásárigazgatóság azt javasolja, hogy a zsibvásár a sugárut és az arenautcza között fekvő Hunyady-térre tétessék át, előbb azonban e tér szabályozandó és kikavicsozandó volna. Az átköltözés e javaslat elfogadása esetén f. é. május 1-jéig történnék.

A királyi várkert épitési bizottsága megküldé a fővárosi tanácsnak a folyó évben meginditandó épitkezés terveit; egyuttal kérte a tanácsot, jelölje ki a kert hosszában tervezett árkádszerü épitmény és az ezen épitménynyel összhangba hozandó lakházak szabályozási vonalát s a boltküszöbök pontos magasságát. A régi udv. vizvezeték, mely naponként 6000 köbláb vizet adott, szintén leromboltatik. A tervben levő uj vizmű 20,000 köbláb vizet lesz képes naponként nyujtani.

Nemzeti szinház.

Hauk Minnie k. a. tegnap este kezdte meg ujból a nemzeti szinházban vendégszereplését, mely mint halljuk két hónapon át fog tartani. Első föllépteül Rosina szerepét választá a Szevillai borbélyban, melyben már annyi tapsot és elismerést aratott. A ház zsufolásig megtelt s kiléptekor zajos tapsokkal fogadtatott. Ő még mindig a régi megnyerő jelenség, régi előnyei és hiányaival. Ezuttal nem volt teljesen hangja birtokában, kivált kezdetben, s többször fátyolozott és bizonytalan volt az s csakis az énekleczke alkalmával énekelt dalokkal sikerült nagyobb hatást előidézni. A kiejtett nehány magyar szóval majdnem több tapsot aratott, mint az egész szereppel. Odry ezuttal először énekelte Baziliót, az eddigitől egészen eltérő felfogás és alakitással, mely igen szabatos és öntudatos volt kivévén, hogy hiányzott belőle a fődolog, t. i. a komikai elem. A többi szerepek ismert kezekben voltak. Hauck M. legközelebb Faustban fog fellépni.

Nemzeti szinház. Ma, pénteken, febr. 5-kén: „Stuart Mária". Történeti szomorujáték 5 felv. Irta Schiller, ford. Kelmenfi. — Holnap, szombaton, febr. 6-kán, Hauk Minnie k. a. 2-dik vendégjátékául: „Faust". Opera 5 felvonásban. Zenéjét szerzette Gounod.

Táviratok.

(Délig érkeztek.)

Versailles, febr. 4. A nemzetgyülés tegnap elfogadta az alkotmánytörvények 4. és 5. §§-ait, továbbá 332 szóval 3–7 ellen elfogadott egy módositványt, mely Versaillest jelöli ki a két kamara székhelyéül, végül 521 szóval 181 ellen elhatározta, hogy az alkotmány törvényeket harmadik olvasásra bocsátja. A 4 ik §. megállapitja a miniszterek és az elnök felelősségét, az utóbbi csak felségárulás esetén vonható felelősségre.

Az 5. §. kimondja, hogy az elnöki hatalom megüresedése esetében, a két kamara választja az uj elnököt; a kormányhatalmat időközben a miniszterek gyakorolják, végül a kamarának azon jogot biztositja, hogy az alkotmányt saját vagy az elnök kezdeményezése folytán revisio alá veheti; 1880-ig csak Mac-Mahon hozhat ily revisiót javaslatba. A revisio a kormányformára is kiterjeszkedhetik. A senatusi törvény második olvasása csütörtökön f. hó 11-én lesz.

London, febr. 4. A reformclubb meetingja Bright elnöklete alatt egyhangulag Hartington marquist választotta a szabadelvü párt vezérévé.

Páris, febr. 4. Azon hir, hogy Francziaország a keleti kérdésben, különösen Szerbiában a három északi nagyhatalom politikája ellensulyozásán működik, absolute koholt.

London, febr. 3. A „Daily News" valószinünek tartja, hogy Disraeli közelebb beadja lemondását,

Madeira, febr. 3. Az afrikai vonalon közlekedő „London" gőzös az iteni kikötőben hajótörést szenvedett; az utasok, a legénység és a posta meg vannak mentve, de a rakomány alkalmasint oda van.

Szt.-Pétervár, febr. 3. A czár januar 30-án Alfons király trónsalépti jelentését azon kijelentéssel viszonzá, hogy Oroszország és Spanyolország közt a hivatalos viszony ujra helyreállittatik; egyuttal Kudriaffoki orosz követnek elküldték megbizó levelét Madridba.

(Este érkeztek.)

Berlin, febr. 4. A magyar államkötvények aláirása ma délelőtt minden aláirási helyen bezáratott. Az aláirás eredménye még ismeretlen.

Bécs, febr. 4. (Ofenheim bünper.) Ponfickl szakértő az előfordult vasuti sikamlásokat az alkalmazott angol mérnökök tudatlanságának rójja fel bünül. Ez élénk vitára ad alkalmat a szakértő, Ziffer és a vádlott közt; az utóbbiak az angol mérnököket pártfogolván. Ezután megkezdődött a collaudálási jegyzőkönyvek felolvasása.

Brüssel, febr. 4. Coburg-Koháry hg. esküvője Luiza hgnővel ma ment végbe. A polgári szertartást a polgármester, az egyházit Mechaln érsek végezte a királyi kápolnában.

Brüssel, febr. 4. A nemzeti bank a kamatlábat 4 százalékról 3-ra szállitotta le.

Alexandria, febr. 4. A sudani kormányzó sürgönye jelenti: Darfur zultán családjával együtt meghódolt az egyiptomi alkirálynak.

Róma, febr. 4. A pápa, több bibornok és főpap kiséretében megtekintette a Péter-templom bazilikájának — melyet a pápa 1870. szept. 20-ka óta nem látott — uj munkálatait. A templom ajtói a látogatás alatt zárva voltak.

Bécs, febr. 4. A „Fremdenblatt"-nak Flórenczből távirják, hogy az „Epoca" czimü lap eddig nem ismert leveleket közöl, melyeket egykor Mazzini és Bismarck egymáshoz intéztek és az 1870-iki német-franczia háborura vonatkoznak.

Berlin, febr. 4. A „Times" azon informatiójával szemben, hogy a podgoriczai ügy kiegyenlitésében montenegrói oldalról nehézségek merültek volna fel, az itteni diplomatiai körök azon meggyőződésben vannak, hogy a három nagyhatalom egyetértése ez ügynek megnyugtató elintézésére elég garantia.

Konstantinápoly, febr. 4. A britt küldöttség közvetlenül elutazása előtt az angol követ közbenjárása utján azon igéretet nyerte a török kormánytól, hogy ez a keresztényeket jövőre oltalma alá fogja venni.

Bécs, febr. 4. (Zárlat.) Hitel részvény 217.50. Galicziai 234.—. Államvasut 291.—. Rente 70.50. 1860-as 110.—. 1864-es 139.50. Ezüst 105.50. London 112.—. Unio-Bank 99.25. Altal. épitő-bank 18.—. Magy. földhitel 68.25. Angol-osztrák 127.—. Lombard 134.50. Tramway 121.—. Hitelsorsjegy 164.75. Napoleond'or 8.89. Arany 5.24. Frankfurt 54.—. Porosz pénzutalv. 163.50. Török sorsjegy 52.25. Angol épitőbank 32.—. Municipalbank —.—.

Bécs, febr. 4. (Hiv. zárlat.) Magy földteherm. kötv. 78.50. Salgó-Tarján —.—. Magyar hitel 195.—. Magy. zálogievél 87.—. Erdély 125.—. Magy. kel. vasut 53.75. Magyar sorsjegy 82.50. Magy. földhitel —.—. Magy. vas. kölcsön 96.75. Angol-magyar 19.25. Angol-osztrák .—. Franco-magy. —.—. Alföld 128.25. Magyar észak-kel. vas. 114.50. Kel.-vasuti elsőbbs. kötvény 67.75. Tiszai vasut 187.—. Municipal-bank —.—.

Berlin, febr. 4. (Zárlat.) Galicziai 107.—. Lombard 242.50. Ezüst-jöv. 69.40. 1860-as 111.60. Bécs 181.65. Romániai —.—. Államvasut 530.50. Papir-jöved. 64.50. Hitelsorsjegy 343.50. 1864-es 297.80. Hitelrészvény 395.—. Magyar sorsjegy —.—.Csendes.

Frankfurt, febr. 4. (Zárlat.) Váltóárf. Bécsre 182.70. Osztr. hitelrészv. 197.50. Osztr. bankr. 873.—. Osztr. államvasp. részv. 265.—. 1860-ki 111.75. 1864-diki 297.60. Évjáruléki papir 64.50. Évjáruléki ezüst 69.40. Lombard 121.—. Galicziai 214.—. Magy. sorsjegy 175.80. Győr-Gráczi —.—.

Páris, febr. 4. (Zárlat.) 3%-os jöved. 64.—. 5%-os jövedék 101.15. Olasz jövedék 67.65. Államvasut 656.—. Credit mobilier 425.—. Lombards 303.—. Töröksorsjegy 121.75. Osztr. földhitel —.—. Lanyha.

Berlin, február 4. Buza 181.50, 184.50. Rozs 155. 148, 248.50, 144.50. Zab 171.50, 166.50. Olaj 55, 55.20, 55.80, 58.70. Szesz 56.20, 58.20, 60.40.

Páris, február 4. Liszt 52.50, 54. Répaolaj 75, 75.50, 77, 78.25. Lenmagolaj 68.75, 70, 72. Szesz 53, 53.50, 54.25. Czukor, finomitott 148.

Nemzetgazdaság.

Értéktőzsde. *(Glatz, Holzwarth és Schubert budapesti és bécsi bankháztól.)*

Budapest febr. 4-én. A mai börze jó hangulatban kezdődött, osztr. hitelben élénk forgalom 217·20—218·40-en; zárlatkor 218·40—218·50. Más értékekben nem volt üzlet. A déli börze is, kedvező bécsi jegyzések benyomása alatt, szilárd volt, zárlat felé azonban a bécsi déli börze alacsonyabb jegyzései miatt lanyhább. Osztr. hitel 218·30—218·60, zárlatkor 218·40—218. Előfordult még kötés: m. dijsorsjegyben 83 5/8, p. lóvasutban 250, 250 1/2, 251-en, municipalb. 24 és 24 1/2, angolmagyarban 20-on, m. hitelben 196 1/2 és 197-en, m. földhitelben 69 és 69 1/4-en, takarék és hitelben 51 3/4 és 52-ön, p. keresk. bankban 746-on. Luiza gőzm. 110 1/2 és 108-on, Viktóriában 104-en, budapesti gőzm. 640-en, Ganzféleben 240-en. — Befektetési papirok közül: a keresk. b. záloglev. 87 3/4-en kötés, m. vasuti kölcsön 98 1/4 kinálva. — Egészben véve a börzehangulat meglehetősen kedvező.

Az esti börzén kevés volt az üzlet. Osztr. hitel eleinte 216.80—216.90, földhitel 68.50—68.75, municzipálb. 24—24 1/2.

Az árutőzsde a vevők tartózkodása miatt csendes, forgalom jelentéktelen, árak kevéssel csökkentek. Usance-buza tavaszra 4 frt 59—4.60. — Zab tavaszra 210, tengeri, bánsági máj—juniusra 3.33—3.32.

Bécsi börze. Február 3. A német piacz magánjegyzései alacsonyabb volta miatt a mai előüzlet kezdetén nem létesülhetett kedvezőbb hangulat; a legtöbb papir nagyobb csökkenést szenvedett, és csak későbben szilárdultak meg némileg. A forgalom azonban állandóan korlátolt maradt, és tartós vételkedv csak kamatozó papirok iránt nyilvánult. A déli üzletben néhány bank egyes papirokban nagyobb vásárlásokat eszközölt, a mi a contreminet tetemesebb fedező vásárlásokra ösztönzé, és egészben véve kedvező hangulatot idézett elő. Zárlat: hitelrészvény 217, magyar hitelbank 195.75, magyar földhitel 68, anglobank 126.10, unionbank 98.90, vereinsbank 36.50, francobank 44.50, egyptomi bank 145. 0, verkehrsbank 90, allg. baubank 21.50, wiener baugesellschaft 34.25, bauverein 26, Károly-Lajos vaspálya 234, lombardiai vasutak 131.25.

A Saint-Genois sorsjegyek febr. 1. huzása alkalmával az 50,000 frtos főnyeremény az 50,801. sz.; az 5000 frtos a 20,928. sz.; a 2000 frtos a 12,358. számra esett.

Gyapjuüzlet. A forgalom a lefolyt héten nem volt oly élénk, mint egy hét előtt, a mit főleg a csekély behozatalnak lehet tulajdonitani; csupán 950 mázsa adatott el nagyobb részben külföldiek részére: és pedig 200 m. középfinom fésüs 102—103 frt, 180 m. jó bácskai egynyiretü 80—83, 150 m. szerb berbecs 55—57, 200 m. timár berbecs 51—52, 150 mázsa timár magyargyapju 41—42 frtjával mázsája. — Gyárilag mosott gyapjuból a lefolyt héten 60 m. közép finom 140—150 frtjával adatott el belföldiek részére.

Az osztrák nemzeti bank állása 1875-ik január 31-én. Activa: Érczalap 142.082,611 frt 10 kr. Érczben fizetendő váltók 4.132,148 frt 95 kr.

Leszámitolt váltók és értékek; fizetendők: Bécsben 63.666,391 frt 83 kr. Bielitzben 890,460 frt 1 kr. Brünnben 8.934,063 frt 31 kr. — Budapesten 27.190,502 frt 42 kr. Czernoviczban 380,530 frt 93 kr. Debreczenben 862,958 frt 23 kr. Egerben 208,496 frt 5 kr. — Fiuméban 1.166,905 frt 85 kr. Grátzban 4.043,808 frt 77 kr. Nagyszebenben 215,060 frt 62 kr. Insbruckban 234,819 frt 75 kr. Klagenfurtban 1.760,979 frt 91 kr. Krakkóban 839,124 frt 58 kr. Brassóban 630,815 frt 5 kr. Laibachban 994,731 frt 51 kr. Lembergben 1.128,838 frt 80 kr. — Linzben 1,98979 frt 77 kr. Olmützben 1.039,343

frt 61 kr. Pilsenben 684,825 frt 72 kr. — Prágában 7.756,396 frt 62 kr. Reichenbergben 1.740,512 frt 42 kr. Temesvárott 1.178,125 frt 81 kr, Teplitzben 4536 frt 27 kr. Triesztben 1.497,844 frt 99 kr. Troppauban 2.257,618 frt 71 kr. Mindössze: 66,540,479 frt 67 kr. Együtt 130,206,871 frt 50 kr. Kölcsönök kézi zálogra Bécsben 12.807,900 frt, a fiókoknál 20,975,300 frt. Együtt 33.783,200 frt.

A bank tulajdonát képező államjegyek 814,181 frt. A bankszabadalom tartamára az államnak adott kölcsön 80.000,000 frt. Jelzálogkölcsönök 87.821,627 frt 79 kr. Börzeszerüen vásárolt nemzeti bank-záloglevelek 3.860,888 frt 90 kr. A tartalék alap értékei decz. 31-ki árfolyam szerint 7.367,528 frt 37 kr. A nyugdijalap értékei decz. 31-ki árfolyam szerint 2.378,639 frt 75 kr. Épületek Bécsben és Budapesten összes beruházásokkal 2.862,059 frt 70 kr. Költségek 179,520 frt 91½ kr. Folyó számlák 3.743,579 frt 12 kr. — Összesen 499.232,857 frt 10½ kr.

Passiva: Bankalap 90.000,000 frt. Tartalékalap 18.011,512 frt 12 kr. Bankjegyforgalolom 292.778,260 frt. Ki nem vett tőke visszafizetések 81,405 frt. Beváltandó bankutalványok 1.805,170 frt 48 kr. Forgatmányi követelések 1.310,264 frt 13 kr. Ki nem vett osztalékok 1.116,094 frt. Forgalomban levő záloglevelek 87.509,365 frt. Kisorsolt, de még be nem váltott záloglevelek 216,500 frt. Ki nem vett záloglevélkamatok 203,446 frt 8 kr. Nyugdijalap 2.378,729 frt 65 kr. Folyó számlák egyenlege 3.822,110 forint 63 kr. Összesen 499.232,857 frt 10 kr.

—

A magyar földhitelintézet vagyonmérlege 1874. decz. 31-dikén. I. Activum: 1. Jelzálog-kölcsönök: a) papirért. záloglevél s jövedékjegy 37.446,081 frt 99 kr., b) érczpénzért. zálogl. 4.062,363 frt 44 kr., c) készpénzben 153,470 frt 20 kr. 2. Rendelkezésekre álló összegek: a) készpénzkészlet 486,735 frt 36 kr., b) leszámitolt váltók 644,313 frt 14 kr., c) különféle értékpapirok ára 1.720,704 frt, d) pénzintézeteknél rövid felmondásra 578,188 forint 69 kr., e) előlegek és egyenlegek 1.064,985 frt 19 kr. 3. A kölcsönös jótállási alap záloglevelei: a) papirért. záloglev. 295,300 forint, b) érczpénzért. záloglev. 40,080 frt. 4. Alapitványi kötelezvények 623,700 frt. 5. Intéz. ház vételára 250,000 frt. 6. Fölszerelés leszállitott értéke 3000 frt. 7. Záloglevelek törlesztési számlája 102,934 frt 60 kr. 8. Átmeneti mérlegkamatok 1874. decz. 31-én 21.392 frt 53 kr. Összesen 47.493,249 frt 14 kr.

II. Passivum: 1. Záloglevélforgalom: a) sorsolás alá eső paairért. záloglev. forgalma 37.361,000 frt, b) kisorsolt papirért. záloglev. forgalma 431,900 frt, c) sorsolás alá eső érczpénzért. záloglev. forgalma 4.080,000 frt. 2. Tiz éves jövedékjegyek forgalma 19,100 frt. 3. Pénztári jegyek forgalma 574.204 frt 86 kr. 4. Lejárt kamatszelvények forgalma 70,489 frt 75 kr. 5. Törlesztési alap 102,934 frt 60 kr. 6. Átmeneti mérlegkamatok 1874. december 31-én: a) papirért. záloglevélkölcsönök után anticipált kamatok 526,081 frt 72 kr., b) érczpénzért. záloglevél kölcsönök után anticipált kamatok 24,825 frt 55 kr. c) papirért. záloglev. utáni kamatok 346,434 frt 91 kr., d) érczpénzért záloglev. utáni kamatok 68,000 frt, e) jövedékjegy utáni kamatok 827 frt 50 kr., f) alapitói okirat utáni kamatok 8,385 frt, g) pénztárjegyek utáni kamatok 16,604 frt 58 kr., h) előlegek utáni visszkamatok 233 frt 50 kr., i) váltók utáni viszkamatok 4,739 frt 23 kr. 7. Biztositás és tartalékalapok: a) kölcsönös jótállási alap 591,622 frt 73 kr., b) alapitványi tőke hátr. 800,900 frt, c) az országos alap befizetése 500,000 frt, d) az üzleteredmény-számlának egyenlege 1874. deczember 31-kén 1.964,929 frt 21 kr. — Összesen 47.493,249 frt 14 kr.

III. Az üzleteredmény számlája szerint a tartalékalap javára eső tiszta üzleteredmény az intézet keletkezésétől 1873. deczember 31-ig 1.636,277 frt 34 kr, nyeremény 1874-ik évben 328,651 frt 87 kr., összesen 1.964,929 frt 21 kr. A már kisorsolt és beváltás végett az intézetnél be nem mutatott záloglevelek összege 430,000 frtot meghalad. Az igazgatóság ujra fölhasználja e mérleg közzétételének alkalmát ismételve figyelmeztetni a záloglevelek rulajdonosait arra, a mit különben minden sorsolás alkalmával is, a lehető legnagyobb nyilvánossággal hirdetni szokott, hogy a kisorsolt és sorsolás után fél év mulva be nem mutatott záloglevelek ezen fél év eltelte után többé nem kamatoznak, s ha netalán elkésve mutattatnak be az intézetnél, ott a kifizetendő tőke-öszszegből mindazon szelvények értéke levonatik, melyek a kisorsolás napját követő fél év eltelte után jártak le, és értékök illetéktelenül fölvétetett.

A „Földmivelési Érdekeink" czimü gazdasági hetilap előfizetési felhivását vettük. Ezen lap rövid 15 havi fennállása óta szaklapjaink sorában kiváló helyet vivott ki magának. Változatos tartalma értékes eredeti czikkek mellett számos, az átnézetet könnyitő rovat alá sorozott apró közleményben a földmivelés terén felmerülő minden mozzanatra kiterjed. Csinos kiállitása és minden számban adott ábrái, ugymint a tárcza, gazdasági szaklapjainknál ujitás. A gazda közönségnek e lap iránt tanusitott rokonszenvéről tanuskodik azon tény, hogy e lap körül rövid fennállása óta mintegy 130 munkatárs csoportosult, kiknek az előfizetési felhiváshoz csatolt névsora az ország legjelesebb gazdáinak és szaktanárainak neveit foglalja magában. Az emlitett lapnak „Falusi Gazda" czimü, és havonként kétszer megjelenő szintén képes melléklapja inkább a gyakorlati iránynak van szánva, és az előbbi lapnak czélszerü kiegészitője.

Mindkét lap Máday Izidor szerkesztése alatt Légrádi testvéreknél jelenik meg; előfizetési ára a „Födmiv. Érd."-nek 3 hóra 1 frt 50 kr., a „Falusi Gazd."-val együtt 2 frt. A gazda közönség figyelmébe bátran ajánljuk mindkét lapot.

—

Irodalom.

Balassa Bálint.

A „Századok" legutóbbi füzete hozza Thaly Kálmán becses értekezését Balassa Bálintnak a radványi levéltárban mult nyáron felfedezett verskötetéről, mely, mondhatni, egészen uj világot vet a XVI. század ama geniális lyrikusára. Az értekezésből érdekesnek tartjuk bemutatni azt a részletet, mely Balassának egész alakját az uj gyüjtemény által reávetett eredeti világitásban tünteti elő. Thaly ur tanulmánya vége felé igy ir:

Balassát, az embert, igen találóan jellemzé koszorus Toldynk mult évi értekezésében, hogy Balassa „ur volt, egy gazdag és régi ház büszke fia", s „e mellett költő minden ize; érzékeny, heves, de sértett kebel is, s azért még inkább sérülékeny". Igen, ilyen volt ő: érzékeny és hevesen érző; de a mellett, a mily gyorsan felgyuló volt érzelme, — ép oly gyorsan ellobbant az, vagyis inkább a legelső véletlen alkalomnál tárgyát változtatta. A kiért ma még epedve rajongott, holnap már egy esetleg megpillantott uj szépség egy kegyes mosolyáért elfordula tőle, s emezért kezd vala sóvárogni, ismét az előbbeni hévvel. E változékony természetét legjobban bizonyitják magok váltakozó szerelmes dalai; sőt ezeknek versfői, mint láttuk, számos imádottjának tartották fenn nevét is.

Megtanuljuk ezekből, hogy az Alcibiades szépségü, nyalka, vitéz, kalandkereső és szerencsés ifju, a lánglelkü és mézédes szavu dalnok, — egymásután miként hóditá és éneklé meg Magyarország legelőkelőbb családainak ünnepelt szépeit: a hires egri Dobó s a temesvári hős Losonczy István leányait, Krisztinát és Annát; Pelsüczi Bebek Judithot; Gersei Pethő Gáspárnét; Lepoglavai Krussith Ilonát; Morghay Katalint; Csáky Borbálát stb. s ezeken felül még egész sorát az elbájolt és megdalolt, de meg nem nevezett (vagy meg sem dalolt, csak élvezett) szépségeknek — le egész a havasokon „eltévedt juhait sirató" szép oláh fátáig, a Tiefegrabenen lakó „bécsi virág"-ig s a csábosan éneklő s kaczérul kártyázó lengyel „cziterás leány"-ig. Egy valóságos magyar Don Juan!... nemcsak „magyar Amphion", mint kortársa Rimay egyébként méltán mondá róla.

Lehet-e ezek után kételkednünk, hogy a hitestársa által ugyan elkárhoztatott, „idegenséggel, álnoksággal, hamissággal vádolt szegény Dobó Krisztina, hővérü és változékony természetü férje viseletében okot ne találhatott volna amaz „idegen"-ségre? Sőt, vajjon a hamisság vádját nem fordithatta-e volna ő is egynémely időben könnyen vissza, csapongó férje fejére? a kiről nyilván föl van jegyezve, hogy szerelmes versei egy részét nős korában irá más hölgyekhez.

Az is igaz azonban, hogy Bálint, mint nemesszivü ember, belátta és őszintén beismerte önhibáit és részéről hamar kész volt a másokéit megbocsátani. Igy hajlandó lőn elvált nejét kiengesztelni s még midőn ez a nyujtott békejobbot ridegen visszautasitva és férjétől végkép elhajolva, az utóbbit szégyenében bujdosásra késztè: Bálint még fájó keserüségének e beborult idejében is „édes" és „szerelmes ellenségének" nevezi nejét s üldözéseinek boszuját nem óhajtja — az irgalmas Istenre bizza. Sőt a hozzá mindig jéghidegül maradt Julia emlékét is mily édesdeden s dicsőitve idézi vissza, Lengyelországban bolyongásakor, Coeliához irt egyik szép dalában. Saját vétkeit pedig, hogy mily tulószintén, leplezetlenül, sőt nagyitva és önmagát feketitve vallja be s tárja fel — és mily buzgó, töredelmes, bünbánó szivvel kéri Istent, azoknak megbocsátásáért, vallásos énekeiben — ezen a magok nemében századokig mintákul szolgált s országszerte közkézen és közszájon forgott énekek legjobban igazolják.

Bizonyára, igy fogtak volna mintákul szolgálni és közkézen forogni amazoknál költői tekintetben még sokkal szebb szerelmi dalai is: ha annak idejében napfényre juthatnak vala. Mert annyi tény, hogy öszszes költői müveit egybeértve, Balassa magasan áll nemcsak valamennyi kortársa felett, — de mint lyrai költőt, — akár az érzelmek hevére s mélységére, akár szingazdag költői képekben pompázó, merész, csapongó phantásiájára, — akár elegiacus hangulatára, egységes, kerekded conceptiójára, s akár a legkülönfélébb és legnehezebb versalakokban csoda-könnyedén zengő dallamosságára nézve, — tán csak az egy Zrinyi, de különben sem Amadé, sem Faludy nem érik utól, — s egész Csokonaiig és a jelen század elsőrendü lyricusaiig felül senki nem multa.

Melyik magyar jött ki először Ázsiából? Felelet: szent Jeromos. E hires exegeta, polemikus és biblia forditó nemzetisége fölött rég idő óta sokat vitáztak az egyház történetbuvárok. Annyi bizonyos volt, hogy egy Strido nevü helységben született. Különösen az olaszok szerették volna maguknak szerezni, s ép annyi tudós munkát forditottak nemzeti hiuságuk kielégitésére mint a dalmaták. Stridot egyik Aquileja mellett, másik Illyriában, harmadik Dalmácziában kereste. A százados vitát egy legujabban Danko J. tollából Mainzban megjelent és Simor bibornoknak ajánlott latin munka volt hivatva eldönteni. A könyv (melynek czime: „Divum Hyeronimum oppido Stridonis Hungariae a. 331 natum esse propugnat J. D.",) bebizonyitja, hogy Stridó oly területen fekszik, a meddig Dalmaczia sem Augusztus előtt, sem utána nem terjedt, s a mely e szerint Pannoniához tartozott. Ez eddig jól van s a nagy tudományos készültség, melylyel előadatik, nagy méltánylásra is talál az ágostai lapban, melyből sorainkat meritjük. Danko ur azonban a hires egyházi atya születési évét is meghatározza 331-re s a tudós német kritikus minden aggodalom nélkül beszél ezek alapján Jeromos „magyar" hazájáról és nemzetiségéről, megjegyezvén, hogy azért monhatta csak a latint a maga nyelvének, mert Magyarországon ez a legujabb időkig általános divatban volt. Mi megjegyezzük hozzá, hogy 331-ben nemcsak a magyarok, de még a hunok sem voltak itt s igy az augsburgi tudós és a „Reform" ujdonság irója szerint, ki szent Jeromost szintén minden lelkiismeret furdalás nélkül magyarnak hirdeti, ő lett volna az első magyar, ki Ázsiából kijött.

Toldy István „Livia" czimü szinmüve, melylyel a Kisfaludy-társaságban székét elfoglalta, Ráth Mórnál egy díszes kiállitásu nagy kötetben megjelent. Ára 80 kr. — E nem közönséges ügyességgel készült szinmü antiklerikális iránya miatt nem juthatott a nemzeti szinház deszkáira; — e könyvkiadás a drámabirálóktól a nagy közönséghez appellál.

Törvénygyüjteményekből megjelentek Ráth Mórnál az 1874-ki törvényczikkek két kiadásban. A nagyobbiknak ára 1 frt 40 kr; a zsebkiadásé 1 frt 50 kr. — Külön lenyomatban a zsebkiadásból az ügyvédi rendtartás ára 30 kr.

„Monumenta Germaniae historica" Pertznek óriási német történelmi forrásgyüjteménye ez évtől kezdve az eddiginél jelentékenyebb mérvben fog folytattatni, miután vezetése a porosz tudományos akadémiának adatott át. Német lapok jelentik, hogy a porosz birodalmi kanczelláriai előirányzatba az eddigi 6000 tallér helyett 10,000 vétetett föl a roppant gyüjtemény évi kiadásainak fedezésére, melyben azonban „az a 2000 tallér is bennfoglaltatik, melyet a nagy tudományos vállalat támogatására az osztrák-magyar kormány biztositott." A hir, hogy ez a kétezer tallér a közös költségvetésből fedeztetnék, hihetetlennek látszik, miután alig lesz valaki a monarchiában, a ki a porosz akadémia kiadványait Ausztria és Magyarország közös ügyének tekintse.

A vatikán irodalmi kincsei. Munch, a hires norvég történetiró halála előtt a christianiai államlevéltárba egy bepecsételt csomagot tett le, mely egy értekezést tartalmaz ama nagyfontosságu irodalmi kincsek felől, melyekre ő a vatikáni levéltárban bukkantak. Miután a nevezetes pápai könyvtárnok Pater Theimer több előzékenységet tanusitott a protestáns Munch iránt, mint a mennyit a pápai udvar jóváhagyott volna, a norvég tudós kézirata letétele alkalmával meghagyta, hogy az csak P. Theimer halála után lesz felbontandó. Theimer a mult őszszel meghalt s ezzel az érdekes munka kiadásának akadálya el van háritva. A legközelebbi Storting-ban inditvány fog tétetni a szükséges pénzöszszeg megszavazására, mely a szóban forgó értekezésnek Munch összes munkáival leendő kiadására szükséges.

Vidéki levelezés.

Déva, febr. 1. Mindenütt az egész megyében nagy feszültséggel várják mai napság a lapokat, melyek az országgyülési beszédek által a politikai kombinátiókra tág tért s a szinek változtatására s módosulására bő anyagot nyujtanak. Határozott politikai pártállásokról azonban még ma nálunk szó sem lehet, igen valószinü azonban, hogy az adók fölemelése iránt itt-ott mutatkozó ellenszenv hovatovább megszünik, bárba egyes intézményekre, minő a többi között a tanfelügyelet, a kiadásokat pazarlásnak tartják, miután az egész ügyet a megyei szervezet keretébe igen czélszerüen beoszthatónak vélik. A tanfelügyelet jelen alakjában ugy sem egyéb, mint postai állomás egyes intézetek, a megye és kormány között. Iskolát most is a szolgabiró alapit, (nem mindenütt! Szerk.) ez őrködik, vagy őrködtet a pontos iskoláztatás felett s ez szolgáltatja a statistikai adatokat.

A pártalakulásokra nézve azonban anynyit már előre is mondhatunk, hogy Hunyadban a közjogi oppositiónak még a csirája is kiveszett. Hunyadmegye nem azon talaj, melyen az ilyen magvak fejlődésnek indulhatnának: ezért akadnak egyesek, kik korteskedési s roppant baloldaliaskodási viszketegöknek ellen nem állhatva, uj főispáni jölölteket léptetnek föl akkor, midőn a megye szine java teljes nyugodtsággal néz eléje a jövő választásoknak azon főispán alatt, ki 53 évi tisztes és hazafias szolgálataival ugy a trón iránti ritka ragaszkodásának, mint kiváló emberszeretetének, a tanügy iránti meleg érdeklődésének s kitünő közigazgatási képességének adta tanujeleit. Megyénk ujabb experimentumokra nincs készen, s akár nemzetiségi, akár közigazgatási, akár politikai tekintetben bármely uj vezető alatt kellemetlen fordulatokat várhatnánk.

A hunyad-zarándmegyei és szászváros széki tanitóegylet dévajárási köre a szegény iskolás gyermekek fölsegélyezésére harmadik estélyét tartotta meg január 31-én Déván. A zene- és énekdarabok müvészi kezelőit Lázár Antonia, Herbai Emilia, Lázár Anna és Horváth Eugenia kisasszonyokat, ugy Miklós Lajosné urasszonyt, nemkülönben Schindler Károly és Cserny Alajos urakat zajos tapssal méltán tüntette ki a közönség. A zene és ének müvészi koszorujába azonban nagyon szépen beillett köztisztelet- és szeretetben részesülő főispánunknak a „Bünhödött nő" czimü költői beszélye s Lukácsy György reáltanár „Utazás a holdba" czimü felolvasása. Az estély a szegény iskolás gyermekek számára mintegy 40 forintott jövedelmezett. Az estélyt kedélyes tánez zárta be. r. l.

—

A vizállás.

Febr.		0 föl.	0 al.	Időjárás
4.	Pesten	6' 7"		száraz.
3.	Pozsonyban	5' 1"		felhős.
3.	M.-Szigeten	2' 1"		havas.
3.	Szatmáron	3' 3"		„
3.	Tokajban	7' 5"		„
3.	Szolnokon	9' 3"		„
3.	Szegeden	8' 5"		„
2.	Aradon		3' 6"	száraz
2.	Nagybecskereken	1' 2"		„
	Bezdánnál (Fer. cs.)			
	Verbáczon			
	Barcson			
3.	Eszéken	2' 7"		száraz.
2.	Mitroviczon	11' 3"		„
2.	Sziszeken	14' 10"		„
2.	Zimonyban	12' 6"		„
2.	Ó-Orsován	9' 8"		„

A BUDAPESTI ÁRÚ- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI. (HIVATALOS.)

Gabona árak *1875. február 4.*

BÚZA		Vám-mázsánként #	frt kr. — frt kr.	Vám-mázsánként #	frt kr. — frt kr.
bánsági	uj	84	4.50—4.60	85	4.65—4.75
„	uj	86	4.80—4.85	87	4.85—4.90
„	uj	88	4.95—5.05	89	5.05—5.10
tiszav.	uj	84	4.55—4.65	85	4.75—4.85
„	uj	86	4.90—5.—	87	5.05—5.10
„	uj	88	5.10—5.20	89	5.20—5.25
pestv.	uj	84	4.50—4.60	85	4.70—4.80
„	uj	86	4.85—4.90	87	4.95—5 —
„	uj	88	5.05—5.15	89	5.15—5.20
fehérm.	uj	84	4.60—4.70	85	4.80—4.90
„	uj	86	4.95—5.05	87	5.10—5.15
„	uj	88	5.20—5.25	89	5.25—5.30
bácskai	uj		— —		— —
„	uj				

	#	Hangulat	frt kr. — frt kr.
ROZS	80 után	szilárd	3.80—3.85
ÁRPA maláta	72 „	szilárdb	2.70—3.10
„ takarm.	72 „	szilárdb	2.50—2.60
ZAB	50 „	lanyha	2.05—2.10
KUKORICZA, bán. mérő		lanyha	3.05—3.10
„ másnemü	„	lanyha	2.90—2.95
ZAB	50 font	lanyha	— —
REPCZE, fekete	75 „	lanyha	— —
„ bánáti	75 „	lanyha	— —
KÖLES	82 „	szilárd	3.—3.10

Minta-liszt		Pénz	Árú
200 vámfontos csomag, burokkal együtt	0 szám	— —	— —
	1 „	— —	— —
	2 „	— —	— —
	3 „	— —	— —
	4 „	— —	— —
	5 „	— —	— —
	6 „	— —	— —
	7 „	— —	— —
	8 „	— —	— —

Befizet	Kötvények:	Adva	Tartva
120	Magyar vasuti kölcsön 120 frts	98.—	98.25
100	Gömöri államvasuti záloglevél	—.—	—.—
	Magyar sorsjegy-kölcsön	83.50	83.75
	1871-ki magyar államkötvény	88.50	89.—
	1872-ki „ „	86.50	87.—
	1873-ki m. k. kincst. ut. 6% ez.	—.—	—.—
	Földteherm. kötvény magyar	78.50	79.—
	„ „ 1867. zár.	—.—	—.—
	„ „ temesi b.	76.50	77.50
	„ „ 1867. zár.	—.—	—.—
	„ „ horv.-szl.	—.—	—.—
	„ „ erdélyi	75.75	76.25
	Szöllőváltsági kötvény 100 frts	73.7/8	74.1/8
	1871. pestvárosi kölcs. 8%	90.50	91.50
	Biztositások:		
315	Első magyar biztositó társaság	1095.—	1100.—
200	Haza, életbiztositó társaság	40.—	45.—
300	Pannonia, viszontbiztos. társ.	360.—	365.—
100	Pesti biztositó intézet	57.—	59.—
	Vasutak:		
200	Pécs-barcsi vasut	—.—	—.—
200	Pesti közuti vaspálya társaság	250.50	251.—
200	Budai „ „ „	76 —	78.—
100	Ujpest-Rákospalotai lóvonatu	—.—	—.—
200	Alföld-Fiumei	—.—	—.—
200	Észak-keleti	—.—	—.—
200	Magyar-keleti	—.—	—.—
200	Első erdélyi	—.—	—.—
200	Déli vaspálya-társaság	—.—	—.—
100	Budai hegyipálya	67.—	68.—
	Bankok:		
80	Municipalis hitelbank	24.50	25.—
80	Angol-magyar bank	20.—	20.25
200	Magyar általános hitelbank	196.50	197.—
200	Franco-magyar bank	61.—	63.—
100	Magyar által. földhitelrészv.-t.	69.50	69.75
80	Kisbirtokosok földhitelintézete	45.—	46.—
50	Takarék- és hitel-egylet	51.7/8	52.—

Befizet		Adva	Tartva
50	Buda-óbudai népbank	35.—	35 50
100	Iparbank	50.—	51.—
200	Budai kereskedelmi bank	152 —	154.—
500	Pesti „ „	743.—	745.—
200	Pesti iparbank	355 —	360.—
100	Pest-budai kézmüves-bank	51.—	52.—
50	Birodalmi tisztiegyl. m. hit. int.	35.—	36.—
	Takarékpénztárak:		
60	Gödöllői takarékpénztár	44.—	45.—
100	Országos központi „	87.75	88 25
1000	Pesti I. hazai „	2305.—	2310.—
100	Pest-Budai fővár. „	155.—	156.—
100	Pest-külvárosi „	44 50	45.—
130	Szent-Endrei „	37.—	38.—
50	Ujpesti „	36.—	40.—
	Malmok:		
500	Concordia-gőzmalom	190 —	195.—
200	Erzsébet-gőzmalom	117.—	119.—
100	Luiza-gőzmalom	108.—	108 50
100	Molnár- és sütő-gőzmalom	234 —	236 —
500	Hengermalom	725.—	750.—
300	Victoria-gőzmalom	103.—	104.—
500	Első budapesti gőzmalom	640.—	645.—
1000	Pannonia-gőzmalom	380.—	385.—
	Különféle iparpapirok:		
80	Épitőtársaság, Pesti	19.—	21.—
500	Serfőződe, I. magyar	395.—	400 —
200	Sertéshizlaló	148.—	150.—
175	„Athenaeum" könyvnyomda	237.—	239.—
500	Pesti „	560.—	580.—
175	„Franklin-Társulat"	—.—	—.—
500	Ganz-féle vasöntöde	240.—	242.—
200	Gschwindt-féle szeszgyár	208.—	210.—
200	Kereskedelmi épület	—.—	—.—
200	Gyapjumosó és bizom. I. magyar	98.—	100.—
100	Salgó-Tarjáni kőszén	73.—	73.50
100	„ vasöntöde	33.—	35.—

Befizet		Adva	Tartva
200	Schlick-féle vasöntöde	155.—	158.—
200	Sóskúti kőbánya-társaság	70.—	75.—
200	Spodium és csontliszt	170.—	175.—
500	Szeszgyár, I. magyar	145.—	150.—
200	Köszén- és téglagyár (Drasche)	105.—	110.—
200	Általános Waggon-kölcs. társ.	—.—	—.—
105	Alagut-társaság	63.—	63.50
200	Tégla- és mészégető, ujlaki	53.—	60.—
200	Téglagyár, kőbányai	55.—	60.—
	Záloglevelek:		
	Magyar földhitelintézet 5½%	87.—	87 25
	„ járadékbárcza 6%	—.—	—.—
	„ jelzálogbank 5½%	79.—	80.—
	„ ált. földhiteltárs. 6%	87.75	88.—
	„ „ „ 5½%	86.50	86.75
	Pesti kereskedelmi bank	87.75	88.—
	Kisbirtok. földhitelintézet 7%	86.—	86.50
	Elsőbbségek:		
300	Éjszakkeleti vaspálya 5%	—.—	—.—
300	Magyar galicziai vasp. ez. 5%	—.—	—.—
200	I. erdélyi vasp. 5% ez. frt 100	—.—	—.—
100	Budapesti lánczhid 6%	85.50	85.75
150	Budapesti malom 6%	175.—	180.—
	Pénznemek:		
	Császári arany	5.22½	5.23½
	Osztrák-magyar 8 frtos arany	8.89	8.91
	20 frankos arany	8.89	8.91
	Osztrák és magyar ezüst	105.75	106.25
	Porosz pénztárjegy	1.63½	1.63¾
Leszám. kamat	**Váltók:**		
5	Augsburg 100 délném. frt után	92.25	92.50
4	M. Frank urt 100 dln. frt után	54.—	54.25
3	Hamb. 100 dln. bir. Mark után	54.—	54.25
3	London 100 font Sterling után	110.90	111.10
5	Milano 100 Llr.n.lit. (frc) után	—.—	—.—
4	Páris 100 franc után	44.—	44.20

A BÉCSI TŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI. *1875. február 3-án.*

I. Osztr. államadósság.	Adva	Tartva
Egys. jár., jegyekb. máj.—nov. 5%	70.45	70.55
„ „ ezüstben jan.—jul. 5%	75.75	75.85
Sorsolással 1839-ből egész sorsj. pp.	273.—	276.—
„ 1860-ból 100 frtos 5%	113.—	114.—
„ 1864-ből 100 „	139.50	139.75
II. Földteherment. kötv.		
Horvát-tótországi 5%	80.—	80.50
Erdélyi 5%	75 50	76 20
Temesi Bánság 5%	77.—	77.25
Temesi 1867-iki sorsol. záradékkal	75.50	76.—
Magyar 5%	78.25	78.75
„ 1867-iki sorsol. záradékkal	77.25	77.75
III. Magy. közkölcsönök.		
Dunaszabályozási 5% 100 frtos	97.50	98.—
Magy. vasuti 120 frt (300 frk.) 5%	97.50	97 90
Gömöri záloglevél 5% 150 frt	—.—	—.—
Magyar nyeremény 100 frt	83.—	83.50
„ „ 50 frt	82.75	83 25
„ szőlődézsma-válts. 100 frt.	—.—	—.—
Pest városi 6%	90.75	91.50
IV. Bankrészvények.		
Ang.-osztr. b. 200 frtos 120 frt bef.	125.75	126. —
Angol-magyar bank 200 frt. 40%	19.25	19.50
Magyar földhitelintezet 200 frt 50	68 —	68.50
Keresk. és iparhitelintézet 160 frt	216 75	217.—
Magyar általános hitelint. 200 frt	195.25	195 75
Pesti kereskedelmi bank 500 frt	—.—	—.—
Alsó-ausztriai leszám. bank 500 frt	790. —	800.—
Franco-osztrák 100 frt	44.50	44 75
Franco-magyar 200 frt	60.—	61.—
Magyar ált. municipalis 200 frt 40	—.—	—.—
Osztrák nemzeti bank	956.—	957.—
Uniobank 200 frt	98.50	98.75

V. Közlekedési vállalatok.	Adva	Tartva
Alföld-fiumei pálya 200 frt	129.50	130.—
Dunagőzhajózási társ. 500 frt pp.	434.—	435.—
Pécs-barcsi pálya 200 frt ezüst	—.—	—.—
Kassa-oderbergi pálya 200 frt	126.—	126.50
Első erdélyi pálya 200 frt ezüst	—.—	128.—
Állampálya 200 frt pp.	289.50	290.50
Déli pálya 200 frt	131.—	131.50
Tiszai pálya 200 frt	186 50	187.—
Magyar-gácsorsz. első pálya 200 frt	116.50	117.—
„ észak-kel. pálya 200 frt ez.	113.25	114.—
„ keleti pálya 200 frt	54 50	55.—
„ nyug. székesf.-grácz 200 frt	128.—	128.50
Bécsi Tramway 200 frt	—.—	—.—
VI. Záloglevelek.		
Osztrák földhitelintézet sorsj. 5%	96.40	97.—
„ 33 éves visszafizetés 5%	87.—	88.—
Nemzeti bank o. é. 5%	95.60	95.70
Magyar földhiteltárs. 34 év 5½%	86 50	86.75
„ földhitelintézeti 5½%	87.—	87.25
„ kereskedelmi bank 23 év	85.—	—.—
VII. Elsőbbségi kötvények.		
Alföld-fiumei pálya 200 frt ez. 5%	78 50	79.—
Báttaszék-Dombovár 200 frt ez. 5%	—.—	71.—
Pécs-barcsi pálya 200 frt ezüst	—.—	—.—
Kassa-oderbergi 200 frt	86.—	—.—
Első erdélyi pálya 200 frt ezüst	79.25	79.75
Állampálya 500 frank 3%	141.—	—.—
„ 1867-iki 3%	138.—	139.—
„ 200 frt 5%	—.—	—.—
Tiszavidéki 5%	—.—	83.10
Magyar észak-keleti 300 frt 5%	72.25	72.50
„ keleti 300 frt 5%	68.—	68.25
„ nyugoti 200 frt 5%	—.—	79.—
Eperjes-tarnovi pálya 300 frt	—.—	—.—
Károly-Lajos pálya 300 frt II. kib.	100.50	101.—

VIII. Magánsorsjegyek.		Adva	Tartva
Hitelintézet 100 frt		164 50	164.75
Clary 40 frt pp.		—.—	—.—
Dunagőzhajózási társ. 100 frt pp.		94.—	95.—
Innsbrucki vásári 20 frs		17 50	18.50
Keglevich 10 frt		13.75	14.25
Krakkói sorsjegy kölcsön 20 frt		16.25	17.—
Budavárosi kölcsön 40 frt		26.—	26.50
Pálffy 40 frtos pp.		26.50	27.—
Rudolf-alapitvány 10 frt		13.75	14.—
Salm 40 frt pp.		33.50	34.—
Salzburgi dijsorsjegy 20 frt		16.50	17.50
St.-Genois 40 frt pp.		—.—	—.—
Stanislau városi 20 frt		16.—	16.50
Trieszt város 100 frt pp.		109.—	110.—
Waldstein 20 frt pp.		21.—	23.—
Windischgrätz 20 frt		21.—	22.—
IX. Váltók (3 hóra).			
Amsterdamra 100 frt holl.	3½%	—.—	—.—
Augsburgra 100 frt délném.	4½%	92.40	92.60
Berlin 100 tallér	4%	—.—	—.—
Boroszló 100 tallér	4%	—.—	—.—
Brüssel 100 frs	4%	—.—	—.—
Frankfurti 100 frt délném.	3½%	54.05	54.15
Hamburgra 100 b. márk.	3%	54.10	54 20
Londonra 10 font sterling	2½%	110.95	111.10
Marseille 100 frank	4%	—.—	—.—
Páris 100 frank	4%	44.10	44 15
Pénzek árfolyama.			
Cs. kir. arany		5.25	5.25
20-frankos arany		8.90	8.91
Orosz imperiale		—.—	—.—
Mária-Terézia-tallér		—.—	—.—
Ezüst		105.80	105 90
Egyleti tallér		—.—	—.—
Porosz pénztári utalvány		1.63	1.63

Az érmek, ásványok és régiségek IRODÁJA a régi Lloyd-épületben

ajánlja

gazdag raktárát minden kor- és országbeli

PÉNZEK- és ÉRMEKBŐL;

ugyszintén leggazdagabb választékát

RITKA ÁSVÁNYOKBOL,

egyenkint és rendezett gyüjteményekben,

iskolák, magasabb tanintézetek és magán-kedvelők számára

a legjutányosabb árakon.

Ugyanott **érmek, ásványok** és **régiségek** *a legmagasb árakon* megvétetnek.

A „Franklin-Társulat" magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapesten, (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Protestáns uj képes naptár 1875. évre.

Szerkesztette DÚZS SÁNDOR, tanár.

Ára füzve 50 krajczár.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegfokozat. Ajándék keresztleányomnak (Freiligrath után) Dömötör János. — Hajnal Ábel (arczképpel). — Szökött fiu. (Elbeszélés.) — Hunfalvy Pál (arczképpel). — Vázlatok a nagykörösi ref egyház multjából (képpel). — Beöthy Zsigmond (arczképpel) — A vén harangozó. Tompa Mihálytól. — Györy Vilmos (arczképpel.) — Árnyak (Dickens Cristmas-Stories-jából), angolból forditotta Kalocsa Róza. — Bethlen Gábor erdélyi fejedelem szül. háza Maros-Illyén (képpel). Vitnyédi István kiadatlan levelei közül. Szilágyi Sándortól. — Orvosi tanácsadó. — *Protestáns egyházi tiszti névtár.* — Az uj mértékek. — Országos vásárok. — Melléklet: A magyar birodalombeli protestánsoknak felekezet és nemzetiség szerinti graphikai áttekintési térképe magyarázattal.

A „Franklin-Társulat" magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában, (Budapest, egyetem-utcza 4-dik szám) megjelent és mindent könyvárusnál kapható:

Tiz év Magyarország legujabb történetéből. 1840—1849.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD, budapesti magyar kir. egyetemi tanár által

I. osztály. A reformi és nemzetiségi küzdelmektől a szabadságharcz kezdetéig. (8-rét. VIII: 320 lap.)

II. osztály. A szabadságharcz kezdetétől annak végeig. (8-rét. 441 lap.)

Ára a két osztálynak füzve 3 frt.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD. Magyarország történetének kézikönyve.

Hét kötet. Füzve 8 frt.

WEBER GYÖRGY

A VILÁGTÖRTÉNET TANKÖNYVE.

Tekintettel a miveltségre, irodalomra és vallásra.

A IX. kiadás után magyaritva. (Nagy 8-rét.)

I. kötet. Az ó világ története. (IV. 296 lap) füzve 2 ft. 40 kr.
II. k. A népvándorlás s az egyistenhivés megalapitása. A középkor (400 l.) füzve 2 ft. 40 kr.
III kötet. Az ujkor története a franczia forradalomig. (373 l.) füzve 2 ft
IV kötet. Az ujkor története a franczia forradalomtól korunkig. (IV. 202 l.) füzve 2 ft
V. kötet. A német és magyar irodalom története, vázlata és az egész müre vonatkozó tárgymutató (8-rét, 432 lap) füzve 2 ft 40 kr.

A „Franklin-Társulat" magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

GYÜRKY ANTAL.

GYAKORLATI UTMUTATÁS,

miként kell eljárni a **szőlődézsmaváltság** keresztülvitelénél a felek, jogbiztosoknak, választott biróságoknak és községelöljáróknak. Felvilágositó példákkal és iromány példákkal ellátva.

(8-adrét 92 lap.) Füzve 80 krajczár.

Finom **selyemáruk** és egyébb gyönyörü **női ruhakelmék** bámulatos olcsón nagy választékban kaphatók **HAMBURGER ADOLF** üzletében BUDAPEST, uri-utca 8.

Minták kívánatra ingyen küldetnek.

A „Franklin-Társulat" magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésében kapható:

István bácsi naptára

vagyis

családosházi gazdáknak és gazdaasszonyoknak, népnevelőknek, helységi elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

képes kalendárium 1875. közönséges évre.

Alapítá: *MAJER ISTVÁN.* Szerkeszti: *KÖHALMI K. ISTVÁN.*

XX. évfolyam. **Ára füzve 50 kr.**

TARTALM: Naptári rész. — I. **Az erkölcsi világ.** Kuthen. A szent szüz képe. (Legenda.) — Staud Lajos. Higyj s boldogulsz. — Kövér József. Az öreg Vendel története. (Pályadijas elbeszélés.) — Nyulassy A. A fényüzés. Bakay Dezső. Fakó Péter, vagy a dologtalanság következményei, — II. **A házi gazdak és gazdasszonyok naptara.** A kenyérről. — A koleráról. — A hét napjainak elnevezése és a hozzá kötött dolgokról. — Tanulságos apróságok. Müipar. III. **Népnevelők naptára.** A népnevelés- és iskola-ügy az 1873-ki bécsi világkiállitáson (képekkel). IV. **Történeti naptár.** Szt.-Márton életrajza és honunkbani emlékeinek rövid leirása (pályakoszorúzott dolgozat) képekkel. Krammer Ferencz esztergomi kanonok arczképpel. — Erdély történelme. V. **István bacsi a hazaban és a nagyvilágban.** Magyarország Chánánja a gazdag temesi bánságról, képekkel. Egy nagy császárnak a trónról lelépte és az élettőli bucsuzása, képpel. A most fönnálló államok, uralkodóik, hatalmi viszonyuk, népességük, jövedelmük, kiadásaik és adósságaik. VI. **A természet világából.** A szárnyas rablók a svájczi hegyek közt. — A fogakról. VII. **Tréfák mezeje.** — A méterrendszer. — Országos vásárok.

Falusi gazda naptára 1875-ik évre.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanitók számára

Deininger Imre, Kenessey Kálmán, Kégly Sándor, Kodolányi Antal, Lávay Jenö, Molnár István, Molnár Lajos, Rodiczky Jenö, Sporzon Pál, Tormay Béla.

s többek közreműködésével szerkeszti

MÁDAY IZIDOR,

a földmiv., ipar- és ker.-ügyi miniszteriumban titkár.

XI. évfolyam. **Ára füzve 80 kr.**

TARTALOM: Naptári rész. — Máday Izidor. A földmivelésről általában és különösen hazánkban. — Kenessey Kálmán. A tagositásról. — Hogy lehet birtokunkat megkétszerezni anélkül, hogy egy garast költenénk? — Molnár Lajos. Jól szánts, jól vess: fele termésed biztositva van. — Kenessey Kálmán. A buza-vetőmag nemesítéséről. — Kégly Sándor. A fogas borona és annak fontos rendeltetése a mezei munkáknál. — Tormay Béla. Az állattenyésztés köréből: I. Körültekintés. — II. Mikor várhatunk tenyész-eljárásunktól hasznot? — Kégly Sándor. A szarvasmarhaistállók czélszerü berendezéséről. — Sporzon Pál. Tanácsok azok számára, kik gazdák akarnak lenni. — Kenessey Kálmán. Mi a mi legfőbb bajunk? — Kodolányi Antal. A boldogulás mestersége. — Deininger Imre. Mezőgazdasági növényeink betegségéről. — Molnár István. A mustkezelés főszabályairól. — Lávay Jenö. Ápoljuk a gyümölcsfákat. — Rodiczky Jenő. A tyuktenyésztésről. — Havi teendők emlékeztetője. — Az uj méter-mértékek ismertetése. — Országos vásárok.

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utcza 4. szám.)